

An Open Letter from Dr. Daniel Berman and Rabbi Dr. Aaron Glatt

The Corona Virus causes Covid-19, a very dangerous and contagious infection, far more dangerous and contagious than the flu (influenza). Not only individuals with pre-existing conditions are vulnerable. Anyone over age fifty, although robust and healthy, is vulnerable to potentially life-threatening complications. Additionally, as the Corona Virus continues *r"l* to (over)tax our healthcare system, we face the catastrophic prospect of not being able to provide life-saving treatment. This shortage would affect all patients with all serious conditions, not only those infected with the virus. The following sentence is difficult to fathom because no one alive today has ever experienced anything of this sort. Nonetheless, it is abundantly clear: We are currently confronted by communal *sakonas nefoshos* (danger to life) of the highest order.

Communal gatherings have contributed to the explosive, exponential spread of the Corona Virus. Accordingly, at the present time any communal activity or gathering in any venue is highly dangerous and literally, potentially life-threatening.

Dr. Daniel Berman

Rabbi Dr. Aaron Glatt

Psak Halachah from HoRav Hershel Schachter *shlit"a*

The *mitzvah* to safeguard and preserve life overrides all *mitzvos haTorah*. It is not a *midas chassidus* to ignore *sakonas nefoshos*. On the contrary, it is expressly and strictly forbidden. In the words of the *Ba'alei ha Tosfos* "*domov be-rosho*"; such an individual is culpable for any loss of life *r"l* that ensues.

In light of expert medical opinion regarding the current catastrophic danger, the following measures are halachically required and must be adhered to by all.

- Everyone should *daven* privately (*be-yechedus*). No *minyanim* should be formed in any venue.
- Weddings should be celebrated with a quorum of ten, no more (*minyan m'tzumtzo*).
- *Brisin* should be performed and celebrated without a quorum of ten (*minyan*).
- Funerals *r"l* must also be curtailed to a bare quorum of ten.
- *Bar* and *Bas Mitzvah* celebrations should be postponed.
- *Yeshivos* should be closed immediately

In the merit of the sacred *mitzvah* of attempting to preserve and protect life and our *teshuvah* (repentance), both communal and individual, may *HKB"H* (the Holy One, blessed be He) send the *yeshuah* (salvation).

Rav Hershel Schachter

טבילת כלים צעיר שהמקוה סגורה

טבילת כלים. מי שמפחד ללכת למקוה ולהטביל כליו שקנה זה עתה להשתמש בו לפסח, עי' שו"ע יו"ד סוף סי' ק"כ סט"ז שיחננו לנכרי במתנה, דבשעה"ד שא"א לקיים המצוה, יש להתיר הערמה. [אשר דרך כלל אין להתיר הערמה להפקיע עצמו מלקיים מצוה, עי' מש"כ בס' צעקצי האלף רס"י ט"ו]. ובספר ויהי בנסוע הארון כתב הר"ר אהרן הכהן אדלר נ"י בשם רצנו ז"ל שהקיל גם במפקיר הכלי אע"ג שכבר זכה בו. [ויש בזה מח' בין הגדולים שמלפני מאה שנה, עי' בס' טבילת כלים]. ומסתברא שזמן הנכון להפקיר בפני שלשה, ושנים מהם יהיו כשרים לעדות וכו', ומסתברא דסגי בשומעים שלשה דרך האינטרנט ולא צעין שיהיו בפניו ממש.

בשנים בתקונם יעשו הגדולים ליוזר שלא למכור את כלי החמץ, כי אין איסור צ"י על בליעות כלים, ואם ימכרו ינטרכו לטובלם עוה"פ כשחזר הרב לקנות מהנכרי. ושנה זו, אם ירצו, אפשר לבקש מהרב שימכור את הכלים החדשים לנכרי יחד עם החמץ, כדי שלא יהיו צריכים טבילה, ומן הנכון שלאחר היו"ט, כשחזר הרב לקנות בחזרה את החמץ מן הנכרי, שלא יחזור לקנות את הכלים החדשים כי אז יתחייבו הצעלים לטובלם מיד, וקיימת אפשרות שאף אז לא יהיה ביכולתם.

Aside from the mitzvah of performing Tevilas Keilim, there is a prohibition to use metal and glass dishes and utensils prior to their immersion in a Mikvah. In these days where the Coronavirus has closed many mikvaos and it is not possible to use the regular community keilim mikvah, a reasonable effort should be made to find a natural body of water (ocean, pond, river etc) where utensils can be immersed. Please note that when using a natural body of water, care must be taken to immerse the item in its entirety below the water.

If it would be overly strenuous to travel and immerse the utensils in such a body of water, one should try and use disposable utensils whenever possible relying on the opinion of Rav Moshe Feinstein that disposable aluminum utensils do not require tevilas keilim.

If these options are not available, the Shulchan Aruch Y.D. 120:16 permits one to transfer ownership of the vessels to a non-Jew in order to relieve the obligation of tevilas keilim and the prohibition of using the utensils prior to immersion. However, this is not necessarily a reasonable option at this time when people are committed to maintaining standards of social distancing.

Therefore, since we are facing a unique situation of great need and limited options, it is permitted to use utensils that have not been immersed after renouncing ownership of the utensils.

When declaring the utensils as ownerless one must:

- Have full intent that they are truly declaring the items as truly ownerless and that if someone were to take the item before the original owner were to reclaim them they would be willing to let the item go.
- The declaration must be to 3 people who live in your neighborhood, so that one of them has the ability to potentially acquire the item and two people could be witnesses to say that the other person did not steal the item. 2 of the people should be valid Halachic witnesses.
- This doesn't have to be done in front of 3 people. It can be declared over email or social media to 3 people.

After declaring that the items are ownerless you should move the items out of your physical house or apartment and let them remain outside for a few minutes where someone could potentially come and take them.

Because the above approach is due to the difficult and pressing circumstances that we are currently facing, once a Mivkah, or an opportunity for immersing the utensils, becomes available the individual must take the items to be immersed without a blessing before using them again.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

בענין תענית זכורים

ראיתי בתשו' הרצ הנקין ז"ל (גבורות אליהו חאו"ח סי' קמ"ג) שכתב שמנהג הזכורים להתענות לא קיים בזמנינו שכבר נהגו שהכל משתתפים בסיום מסכתא ולא מתענים. ואילו היה חיוב להתענות (אפילו מטעם מנהג) לא היה הסיום שעושים אללנו מספיק להחיר אכילה, הואיל ואין עושים באמת סעודת מצוה, אלא רק מקצת מזונות ומיץ תפוחים וכדומה. ע"כ מן הנכון לפדות התענית בצדקה עכ"ל. וכמדומה לי שזשנים כתקונם הרצה טסים להוריהם על פסח ויהא צמטוס (או צשדה התעופה) בצקר צי"ד ניסן, וכבר נהגו להשתתף דרך הטלפון בסיום, וככה יעשו אף בשנה זו.

Regarding the Fast of the Firstborn, Rabbi Yosef Eliyahu Henkin wrote that in our time the custom of first-born sons fasting no longer exists because everyone participates in a siyum. There is clearly no mandate to fast since we find people don't participate in an actual Seudas Mitzvah and instead, following the siyum, they simply partake of some juice and cookies. Therefore, Rabbi Henkin felt it was proper to give tzedakah to take the place of the custom of fasting. In past years those people who are traveling on Erev Pesach have participated in a siyum over the phone or internet. The same practice can be relied upon this year when we are not gathering together because of the Coronavirus.

מכירת חמץ

מינוי הרצ לשליח למכור את החמץ לנכרי נהגו לקבל קנין לחזק מינוי השליחות. צס' אורחות רבנו הציא שהחזו"א וגם גיסו צעל הקה"י לא נהגו כן, כי הצינו צרמז"ס שהוא מנהג שטות. וצס' נפש הרצ (עמ' קע"ט) הצאחי צ' עזות מרצנו היאך אפשר (וכן מן הנכון) לקיים את המנהג הזה, אפילו אם אין הצעה צ' עומד צפני הרצ. אכן צודאי גם החזו"א מסכים כשמוכר הרצ את החמץ לנכרי נהגו לעשות ו' קנינים (כי על כל אחד מן הקנינים יש פקפוק כמצואר צאחרונים), ואחד מהם הוא קנין סודר, והיות דקיי"ל דצעינן כליו של קונה, הנכרי נותן את הכלי שלו להרצ (ודלא כאלו שטועים לחשוב שהרצ מוסר כלי שלו ליד הנכרי), אבל אין זה דומה לקנין סודר שנהגו לעשות בשעת מינוי הרצ לשליח ששמה הרצ הוא הוא הקונה, שקונה את הזכות לשמש כשליח עבור הצעה צ' וצעינן שימסור הרצ כלי שלו ליד הצעה צ'.

צבי שכתר
כ"ח אדר תש"פ

חולה צדידוד

מי שלפי דעת הרופאים וחוקי הממשלה חייב להישאר צדידוד במשך היום טוב, אך הוא חולה הסובל מדיכאון או מחלת נפש אחרת עד כדי כך שדעת הרופאים שמכירים את מצבו מסכימים שיש מקום להסתפק שאם הוא ילך במשך כל היום טוב צלי לדבר או לשוחח עם בני משפחתו שהוא יהיה בסכנת נפשות ממש, ויש חשש שמא יאבד את עצמו לדעת ר"ל, אז הרי בני משפחתו מותרים וחייבים להתקשר אליו על הטלפון באמצע היום טוב, או אפילו להניח את האינטרנט פתוח עמו במשך היום טוב כדי לחזק את רוחו ולצדוק אחר מצבו, [וראה בס' בעקצי האלן (סי' ט' אות י')]. ובתשו' אגרות משה (ח"א אהע"ז סי' ס"ה) הוכיח מדברי רש"י לתענית (כז:) ד"ה מפני רוח רעה, ששגוען דינו כסכנת נפשות כשקיימת אפשרות שיטבע בנהר או יפול וימות. ורצנו הגרי"ד סולובייצ'יק ז"ל אמר בשם זקנו הגר"ח ז"ל, דאפילו כשאין שם חשש זה, להליל משגוען גרידא דינו כסכנת נפשות, שחשש שגוען דינו כסכנת כל הגוף, וא"כ כל היכא שיש חשש שגוען אמייתי ג"כ יש להתיר בכל הנ"ל, [וראה בס' נפש הרב (עמ' רט"ז) ובס' בעקצי האלן (סי' י' אות ה')]. וכל חולה, שהרופאים חוששים שמא יתחזק חליו במשך היום טוב ויתפתח מצבו להיות ספק סכנה, ג"כ מותרים וחייבים בני משפחתו להתקשר אליו לצדוק אם הוא נריך עזרה או טיפול רפואי.

ואם החולה יש לו נכרי המשמשו והצנים גרים בא"י, פשיטא שיכולים ללצל אליו בטלפון ציו"ט שני שהוא אלס חול, ולדבר אל הנכרי (המשמש של החולה) להגיד לו שהכל בשלום אלס ולשאול בשלום החולה. ואפילו להראות להחולה על הסמ"ט פו"ן את תמונתם שהם כולם בריאים. ומן הנכון להתקשר איתו (עם המשמש) לפני פסח ולורזו שאם החולה יטער בשבת או ציו"ט שאין מתקשרים איתו, שיגיד השמש להחולה ששבת היום או יו"ט היום, ואחר יו"ט בודאי יתקשרו בני המשפחה.

אמנם מי שהוא אינו חולה צ"ה, אך מחמת המצב של מחלת הקארוגא הוא חייב להישאר בעצמו בשביל היום טוב, למרות שזה מצב מצער וכואב בגלל שהוא משתוקק להתאחד עם בני משפחתו ומתגעגע אליהם, מכל מקום כל זמן שאין בו שמך של סכנת נפשות אין מקום להתיר לחלל שבתות וימים טובים.

ומי שמשאיר את הטלפון שלו פתוח מערב יו"ט ועורך את הסדר צדידו בקול באופן שאחרים (כגון בעלי תשובה שאף פעם לא ראו סדר) יוכלו לשמוע ולערוך סדר כמותו, אולי יש מקום להקל בשעת הדחק גדול, כי (כמש"כ הגרמ"פ באגר"מ) זה לא כ"כ ברור איזה איסור יש לדבר בטלפון שהיא כבר פתוחה [ראה בתשו' מנחת שלמה ח"א סי' ט', ובס' בקעצי האלן סי' ט' אות י']. אכן להשאיר האינטרנט פתוח כדי שאחרים יוכלו לראותו, זה כבר בעיא של מלאכת כתיבה, דכש אחד עומד בפני המראה ודמותו נראית במראה אין כאן כתיבה כלל אלא ריפלעקש"ן בעלמא, אבל כש אחד עומד בפני האינטרנט במקום אחד, ותמונתו ניכרת במקום אחר זהו כבר כתיבה, שהרי הרמב"ם כתב שהצר צורה חייב משום כותב. ואע"פ שכאן אינו של קיימא, עכ"פ מדרבנן י"ל שיהיה אסור. אך מסתמא אפשר לעשות (ומסתמא כבר יש) וידיאו איך לערוך את הסדר בפרטות, והיות שיש עוד שני שבועות עד פסח, אפשר לכל בעלי התשובה לחזור על הוידאו כמה פעמים עד שלמדו איך לערוך סדר. אא"כ המדובר הוא עבור סומא הגר לצדו שממש לא יוכל לערוך סדר צלי ההקשבה לטלפון.

אם ההורים מצווים על צניהם שיבואו אלס על יו"ט היות שלפי משרד הבריאות של הממשלה דבר זה אסור מטעם ספק סכנה אין צבה"ג משום מלות כבוד או"א. הא למה זה דומה לאחד שתמיד מעשן וזה גורם סכנה לגופו שצניהם מותרים להחזיא את הסגריות מהם ואין בזה משום ביטול כבוד או"א.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

If the government or a physician has decided that an individual must remain in isolation over the course of Yom Tov and this individual has a psychological condition where physicians who know this patient have determined that there is a possibility that this person being alone over the course of Yom Tov would be in a situation of pikuach nefesh (possible suicide) if the individual was not able to communicate or speak with family members, then the family members must reach out to this person over Yom Tov to speak on the phone or use the internet by leaving a connection open from before Yom Tov. Rav Moshe Feinstein has decided that, in certain circumstances, psychological danger is considered life threatening. Rabbi Soloveitchik went further and noted, in the name of his grandfather Rav Chaim Soloveitchik, that even if there is a concern that someone will lose his or her mind even if their life is not in danger, that too is considered a case of Pikuach Nefashos.

If a person is physically ill and alone and the physicians have determined that there is a possibility of the condition deteriorating further to a point of being life threatening, then the family must remain in contact using electronic devices with that person over the course of Yom Tov in order to check on the person's well being.

If a parent who is ill lives outside of Israel and the parent has a non-Jewish aide then the children who live in Israel are allowed to call the non-Jew and speak with the non-Jew when it is Yom Tov outside of Israel and not Yom Tov in Israel in order to check in on the parent. Those family members in Israel can also ask the non-Jew to show the parent a live screen of the family so that the patient can see that his family members are safe and healthy. It is also proper to tell the non-Jewish aide in America that if the patient is upset or concerned over Yom Tov and the patient would like to speak to family members, then the non-Jew should remind the patient that it is Passover or the Sabbath and that after the Sabbath and holiday is over they will certainly be able to speak on the phone.

However, if someone is not as ill as described above, however they must be confined and alone because of the circumstances related to the Coronavirus then they may not use any electronic devices in order to connect to family members on Shabbos and Yom Tov. Although it is painful and sad to be alone and people want to be with family and friends, this is not a sakanas nefashos, a life threatening situation, and there is no place at all to allow the violation of Shabbos and Yom Tov.

If a person were to leave the phone on before before Yom Tov and conduct a Pesach Seder from their home so that others can follow along (like Baalei Teshuvah who may not know how to run a Seder)

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

there may be reason to be lenient under great and pressing circumstances. However, to leave a computer screen on and to have people watch and connect over the internet is a greater concern of violating Shabbos and Yom Tov since it creates images and pictures when the people move. Another possible suggestion for those who are unfamiliar with the Pesach Seder is to create videos of how to run a Pesach Seder and in the weeks leading up to Pesach people can watch and learn from this video in order to know what to do when Pesach arrives. However, the video may not be played over Shabbos and Yom Tov. If the individual in need of help is handicapped and these preparations from before Yom Tov are not sufficient then they should rely on listening to the live Seder over the phone.

If the government and medical professionals have said that it is not safe for parents and children to be together then children may not visit for Pesach, even at the insistence of the parents. Not listening to the parents in this situation is not a violation of Kibbud Av V'Em.

נצי שכתר
כ"ט אדר תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חב' שכתב
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

הכשרת די"ש וואשער

בשנה פשוטה שנת פרשת זו היא תמיד שנת הגדול, וכתב המשנ"ז (סי' תכ"ח ס"ד צנה"ל בשם האבודרהם) דה"ט, דדין מריקה ושטיפה (דהיינו הגעלה) מופיע בפר' זו, שתמיד מגעילים כלים לפני פסח. ובפ' מטות מופיע דין גיעולי כלי מדין, וכחוב שמה, כל דבר אשר יבוא באש ... וכל אשר לא יבוא באש תעזירו במים, ומאותו הפסוק למדנו דבאיסורא בלע הכלל הוא דכבולעו כך פולטו, בנגוד למריקה ושטיפה (דפ' זו) ששמה המדובר הוא בהיתרא בלע, ותמיד סגי בהגעלה (גמ' ע"ז דף עו.). ובדי"ש וואשער"ר שהחמץ (או הטריפות) נבלע ע"י עירוי מהמים הרוותחים אל תוך הדפנות ואל תוך הסל, שפיר אפשר להכשיר באותו האופן. ואף שבכמה ממכשירים אלו יש תערוצת של חומר של חרס (שלא מועילה לה הגעלה), מקובל אלל הפוסקים שאופי הכלי נקבע ע"פ רוב החומר, והרוב אינו מחרס.

ונכון שהגה"צ רמ"ז ז"ל רצה להחמיר (משום חומרא דחמץ ולא לענין שאר טריפות) שלא להגעיל כלי של פלאסטיק, למעשה לא נתפשטה הצעתו, וכנראה שלא נתקבלה, והמקובל הוא שמגעילים כלי פלאסטיק אף לפסח. ובשעתו החמיר הגרמ"פ שלא להגעיל הסל שמימים צו הכפות והמזלגים מפני שבזמן ההוא היו עשויים נקצים קטנטנים מאוד בקופסא שבסל, וא"א לנקר את כל הצעין מתוך הנקצים הקטנטנים, כמו בצפה וכזרה (עי' רמ"א לשו"ע או"ח סי' תנ"א סי"ח), אלל בזמנינו אין עושים כן, ואין שמה בקופסא שום נקצים קטנטנים, ושפיר אפשר להגעיל הדי"ש וואשער"ר, אם אין צו זכויות שמנהג האשכנזים (רמ"א סי' תנ"א סע' כ"ו) שלא להכשיר כלי זכויות לפסח, ואפילו אם רק חלק מדופני הכלי עשוי מזכויות אין להכשירו. אכן הגעלה באופן זה מיוסדת על כמה קולות ובשנים כתיקונם אינו מן הנכון לסמוך על הנ"ל.

Regarding the use of a dishwasher that was used for Chametz. If all of the material of the walls of the dishwasher are metal, even though the metal may contain a certain percentage of porcelain, since the metal is the majority we can kasher the dishwasher for Pesach. (Ashkenazim have a Minhag to not kasher glass utensils for Pesach, therefore even if only part of the inside wall or door of the dishwasher consists of glass Ashkenazim would not kasher). To kasher a dishwasher one must first wait 24 hours without using the dishwasher. Then one should run the empty dishwasher on a full cycle. The cleaning cycle should be run with just water burning hot water and no detergent. (If many people in the home are using hot water at that time then the water in the dishwasher may not be hot enough).

The custom for Ashkenazim is that a kashering should only be done in order to remove the status of something that is Treif or Chametz. However, this should not be done in order to make a vessel that is dairy into Pareve or a meat vessel into Pareve.

In general, the kashering of a dishwasher in this manner relies on a number of leniencies and in years where there is no great need one should not rely on this approach.

מנהגי הלצור בשעת הדחק

משך כל הדורות נהגו בכמה וכמה מדות חסידות, משום חומרא דחמץ, לדקדק לאכול רק מצות שמורה כל הפסח וכיוצא, והשיטה המקובלת בשו"ע י"ד (סי' רי"ד) היא כדעת בעלי המוס' (שהביא הר"ן לנדרים פא':) שמנהג טוב מחייב מדרבנן מטעם נדר, וכמו שיש שזוהי היחיד ויש שזוהי הליצור (השוה גמ' סוף כתובות - ג' שזוהי השזיע הקצ"ה - השזעתי אתכם בנות ירושלים וגו') כמו"כ יש מנהג היחיד ומנהג הליצור. וכל יחיד המשתייך לאיזו קהילה, מחוייב ליזהר במנהגי אותה הקהילה. ויחיד שקבל על עצמו מדת חסידות ורוצה לחזור בו מהנהגתו מכאן ולהבא נריך התרה צ"ד. אכן עיי"ש בדגול מרצבה (לסי' רי"ד) שאם אירע שעת הדחק חד-פעמית, ואינו רוצה לחזור בו מכל וכל מהנהגתו, זה מובן מאליו, שכל זה היה כלול ב"נדרו" מלכתחילה, דבנדרים הלך אחר לשון נ"א, ואחר כונת הנודר, ופשטות הנהגתו במדת החסידות היתה, דהיכא דאפשר ינהוג כן, וממילא א"צ לזה התרת נדרים, ולכשיחזרו הנדרים לקדמותם להיות כשנים כתיקונם, צדעתם להמשיך במנהגם וצמדת חסידותם. ומה"ט נהגו בכל המקומות שצננת צורת שלא היה מספיק מצה לאכול, היו הגדולים מתקצנים יחד להחיר קטניות, דהוא ג"כ רק מטעם מנהג ומוצן הדבר מאליו שצשעה"ד לא היה צדעת הקהילות מלכתחילה לנהוג באיסור, והתקצנות הרבנים היה רק בכדי לקבוע שיש באמת שעה"ד, [וראה בקו' מסורה חוצ' ה' עמ' צ"ב].

ושמעתי מעשה שהיה מלפני ארבעים שנה, שצחור אחד נסע מנוא יארק ללמוד בארץ על שנה, ולא חזר למשפחתו על פסח, והוכרח לאכול אלל משפחתו שמה שלא היו נוהרים בגעצראק"ם, ומנהג משפחתו בנא יארק היה ליזהר בזה, ויעלו לו שיעשה התרת נדרים, ולדעתי אין זה נכון. חדא, כדגול מרצבה הנ"ל, ושנית כשיחיד מקבל נדר (או מדת חסידות) על עצמו, והוא בעל-הנדר, יכול הוא לבוא לצ"ד ולצקש התרה, אלל במנהג המשפחה או מנהג הקהילה (שאלה הוא משתייך), שאין היחיד הזה בעל-הנדר, אינו הצעלים לצקש התרה, ולשון הגמ' הוא תמיד ש"נשאלים" על הנדר, דצעינן שבעל-הנדר יבוא לצ"ד לשאל מהם ולצקש מהם ההתרה.

וכל כיוצא אין נריך התרה, שהמנהג הפשוט הוא שממתינים כמו שש שעות בין אכילת צשר לאכילת גבינה, אלל היות שהוא רק מנהג, ואינו אפילו דין דרבנן, דצריא שיש לו מיחוש בעלמא כצר אפשר להתיר, (ח"ס הו"ד צפ"ת ליו"ד סי' פ"ט סק"ג), וה"ה במנהג געצראק"ם, שצשעה"ד גדול מעולם לא שמענו שצריך התרה, מהני תרי טעמי הנ"ל.

Regarding the observance of Minhagim and stringencies during times when keeping these practices are difficult. Generally, if one wants to discontinue observing one's Minhagim and stringencies it would require annulling the vow, Hataras Nedarim. However, if a person is in a situation where they would like to continue following their customs and now circumstances have made it difficult to keep the Minhag for the time being, then it is understood that under difficult circumstances the practice of the stringency should not apply. Therefore, one can suspend the practice of the custom or stringency without annulling the vow with Hataras Nedarim. When the circumstances return to the way they were before the crisis then the individual should continue practicing their customs as before. It is important for individuals and families to ask their rabbi what is a Din (a real law) and what is a Minhag, a custom.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ציעור חמץ

כשהשנים מתקונם נהגו (כבר מזמן התנאים) לקיים מצוה זו בשריפה. ובכמה קהילות עושים מדורה גדולה, והכל באים וזורקים את חמצם אל תוכה. אכן בשנה זו, שסכנה היא להתאסף חבורת אנשים, ואם כל אחד ואחד יעשה מדורה לעצמו יש לחוש שזה גופא יגרום לסכנות של שריפה, ועוד, במדורה קטנה קיימת אפשרות שרק ישרף החמץ על פניו מצחו, ומצפנים ישאר עדיין ראוי לאכילה. ועוד שזריכים לזיהור מאנטישמיות, שלא יראו השכנים הנכרים שכל אחד ואחד מהיהודים שורף את חמצו בפומבי, כאילו לא קרה שום דבר, וכאילו אין אנו משתתפים בהצער מחמת הדת שלנו, וכאילו לא איכפת לנו בצרת כל העולם כולו.

ואולי העצה היא שלא להשזית כ"כ חמץ (דמעיקר הדין סגי בכזית לקיום המצוה), ועל השאר ימנו את הרצ כשליח למכור עזרם, ולקיים מצוה תשזיתו שלא בשריפה, דמעיקר הדין קיי"ל כחכמים דר' יהודה (במשנה ר"פ שני דפסחים) דהשזיתו בכל דבר, ולעשות כמו שעושים כשע"פ חל להיות בשזית כשזורקים את פחית החלה אל תוך האסלם שזזית הכסא, ושוטפים את המים, וזה דומה למפרר וזורה לרוח או מטיל לים.

It has been our custom that Chametz should be destroyed on Erev Pesach by burning it. Many communities have made controlled public Chametz burnings for the sake of fire safety. However, during these times it is not safe to gather. On the other hand there is a real danger of people making their own fires on their property. In addition, when people make small fires the heat is not intense enough to burn the Chametz all the way to the center and sometimes people are left with edible Chametz that they did not realize was still there. Finally, we must also be careful of the public perception that Jews are going about their business as usual and conducting their affairs in public while the rest of the world is confining themselves to their homes. It could appear as if the Jewish people are not sharing the burden and pain with the rest of humanity because of our religion.

Perhaps the best advice would be to limit the amount of leftover Chametz we have in our possession on the morning of Erev Pesach. And the small amount of Chametz (no more than a k'zayis is needed) should be crushed into tiny particles, so as to not clog the plumbing, and flushed in the toilet. This would also fulfill the directive of Chazal.

נצי שכטר
ר"ח ניסן תש"פ

For further halachic inquiries please email ravschachter@gmail.com

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

פקוח נפש שדוחה שבת

אחד מהקהילה אושפז צדיה"ח מפני שחלה במחלת הקורונה"א, והיום שכ"כ חולים יש, אין מניחים לחולים להשאר צדיה"ח עד שיצריחו, אלא משמרגישים שהתחילו להתרפא, כבר שולחים אותם הביתה, ובעינין שאחד ממשפחתו יבוא ויקח אותו הביתה. וביום החמישי הודיעו למשפחה שקיימת אפשרות שיפטר והו צדיה"ח ציוס השבת, ולא שייך כלל שישאר אחד מצני המשפחה שמה צדיה"ח או צממוך לו מע"ש, וגם סכנה הוא לנסוע צמקסי או צאובע"ר כי קיימת אפשרות שהנוסע הקודם מילא את המכונית צחידקים מהמחלה הממארת, ואין ענה אלא שאחד מצני ביתו יסע בשבת צמכונית שלו (שיודע צו שאין צה המחלה הנ"ל) ויצאונו הביתה, דלא שייך שישארו שמה צדיה"ח עד מוצ"ש, כי צתי החולים כעת - המה המקומות הכי מנוגעים, ונראה פשוט שספק סכנ"פ הוא, וצליה צרירה מותר ומחוייב הוא צן-המשפחה לחלל את השבת ע"מ להציא את החולה צחזרה לביתו, וכל מאי דאפשר לשנויי משניין, ויפתח את ענג"ן המכונית צהכנסת המפתח צידו השמאלי. וכעת צצהרצה מהמכוניות החדשות לא מכניסים שום מפתח אלא לוחצים על כפתור, וע"פ פשטות יש מקום לומר שללחוץ צאצבע מהיד השמאליה איננו כ"כ שינוי, יש לייעץ שילחוץ על הכפתור לא צראש האצבע כרגיל אלא צנאק"ל (knuckle), וכצנריך לסגור את הענג"ן יש לעשות ע"י שינוי, דפתיחת הענג"ן מסתמא מהווה מלאכת הצערה (כתשו) חכם עוצדיה ז"ל), וצסגירתו - מכצה, אצל אין כאן פחס צכלל, וממילא אינה אלא דרבנן (כנוצר צגמ' לענין מכצה גחלת של מתכת), ומה שעושה ע"י שינוי, משווהו לשבות דשבות, דצמקום הפסד מרובה וצורך גדול מאד מקובל להיתירא. וכן הוה"נ למי שישתחרר מצדיה"ח ציו"ט של פסת, כן מן ההכרח לעשות.

During the current Coronavirus epidemic, a person who was discharged from the hospital on Shabbos or Yom Tov may return home since it is not advisable to remain in the hospital longer than necessary. Since it is potentially dangerous for the patient to get into a taxi or an Uber, a family member may drive on Shabbos to bring the patient home. However, every attempt must be made to minimize the amount of chilul Shabbos involved whenever possible. This means the car should be turned on with a shinui (in an unusual fashion) by turning the key with one's weaker hand, or by pressing the button with one's knuckle. When turning off the engine it should also be done with a shinui. Additionally, a shinui should be used when opening and closing the car door. However, a shinui or any deviation from safe driving practices should never be used in the actual operation and driving of the car.

צדי שכתר
עש"ק פ' ויקרא
צ' ניסן תש"פ

קטניות

נשאלתי מאחד שהרופאים ציררו שבנו קובל ממחלת הקרונו"ז דיזין וצריך לשמות כ"פ ציום חלב המעושר עם קטניות, ורואה לדעת, א', אם צריך להמתין ו' שעות בין בשר לחלב המעושר, וב', אם מותר לו לשמות החלב הנ"ל בפסח.

ונראה ע"פ דברי הח"ס (שהוצאו דבריו בפ"ת סי' פ"ט ס"ק ג') דבכה"ג א"ל להמתין ו' שעות, וסגי בשעה אחת. ולענין קטניות בפסח, שהוא ג"כ רק מנהג האשכנזים (הוצא ברמ"א לאור"ח רס"י תנ"ג) דכל שיש שמה קצת חולי, כבר סגי להתיר המנהג, וא"ל בדוקא שיהיה החולה בצחינת חולה שאב"ס.

וצימים אלו שכולנו מודאגים ממחלת הקארונו"א, והרבה רואים לחזק את מזגם שיהיו יותר צריאים כדי שלא יחלו, ורואים לקחת גלולות של ויטמינים שיש בהם תערובת של קטניות, נמי יש להתיר, לא מצעי בערב פסח, שהגאון חכם עובדיה ז"ל כתב שאפילו לפי מנהג האשכנזים אין לאסור רק בפסח גופא, ולא בערב פסח, אלא אפילו בפסח ג"כ נראה פשוט שדבר זה מותר. דהרבה פעמים אין טעם כלל בגלולות, והן בצחינת נפסל מאכילת הכלב. ולא שייך לאסור אפילו מדרבנן מטעם אחשביה (כדקיי"ל בזה כדעת הרא"ש לאסור מדרבנן) דהיינו דוקא ציושצ ואוכל הרבה גלולות זה אחר זה, שהרי מראה שלגבי ידידה זה לא נפסל מאכילה, והראיה מאחר שהוא יושצ ואוכל כמו שאוכל אגוזים או קטניות, אבל בצולע גלולה אחת (או שלש) ליום, הרי ברור הדבר שרק צולעה לשם רפואה, ולא שייך לומר כאן אחשביה.

אכן נראה שאפילו אם יש בגלולה טעם טוב מכח הקטניות, ולא שייך לומר עליה שנפסלה מאכילה, א', קיי"ל בזה דלא צעין ששים וצטל הוא צרוב, עיי"ש במשנ"צ סק"ט. ובר מן דין ובר מן דין נראה שכל האיסור דקטניות אינו אלא מנהג, ובמקום מקצת חולי כבר יש להתיר, וכנ"ל, וק"ו כאן שרואה לחזק בזה מזגו כדי שלא יחלה במחלה הקשה. ועי' בס' בעקבי הנאן (עמ' נ"ד) דלמנוע את עצמו מלהיות חולה שאב"ס, דינו כמי שהוא כבר חולה שאב"ס ורואה להתרפא, שמחירים כל הגזרות דרבנן [אבל להתיר מלאכה דרבנן צעין דוקא שיהיה לכה"פ סכנת אבר, עי' בס' ארץ הצבי (סי' ו')].

If a patient with Crohn's Disease needs to drink enriched milk that contains kitniyos: a) Must he wait 6 hours after eating meat in order to drink this milk? b) Can this milk be consumed on Pesach?

Regarding the issue of waiting, the Crohn's patient must only wait 1 hour between eating meat and drinking his milk. Regarding the issue of kitniyos, the custom of Ashkenazim to refrain from eating kitniyos is suspended for an individual who is slightly ill, even if they are not ill enough to be designated as a choleh she'in bo sakanah.

Additionally, during these times when people are trying to strengthen their immune system one may also take vitamins and medication that contain kitniyos on Pesach. This would be the case for medicine that is swallowed or chewed, even if the medicine has a pleasant taste. These vitamins and medications, containing kitniyos, can be taken prophylactically, as a preventative measure, even before the individual feels ill. If there is actual chametz in the ingredients the halachah might be different, please consult with the kashrus organizations to determine the status of your items.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

חמץ שאינו ברשותו

קיי"ל כרי"ח (צ"ק סט.) שגזל ולא נתיאשו הצעלים שניהם ח"י להקדישו, דצדצר שאינו ברשותו חסר משהו בצעלות שלו, ואינו יכול להפקירו ולא למכרו וכו'. והריטב"א כתב בצ"מ שרק גזלה חשיבא אינה ברשותו, ולא חצדה, אע"פ שאינו יודע מקומה של החצדה. ואפילו נניח שהרמז"ם חולק (עי' פ"ג מנחות ה"א - ספינה בים, עיי"ש בראב"ד וכו'), נראה דהיינו דוקא בחצדה - שאינו יודע מקומה, אבל במוכר חממו שיש לו במשרד שלו, או בצעיר אחרת, ואסור לו מכח חשש סכנה ומדינא דמלכותא לזאת מציתו ולהגיע למקום החמץ, אין זה מגרע מצעלותו, דלאחר שתעבור הסכנה יחזור המנצב לקדמותו, הא למה זה דומה לפקדון הנמלא בצית השומר וציתו סגור, דמאחר שהשומר מחזיק בפקדון עבור הצעלים, שפיר חשוב ברשותו, וכמש"כ התוס' צ"ק (ע.) ד"ה לא.

וכעיי"ז נשאלתי מאחד שיש לו סחורה של חמץ שקנה מאמעזא"ן, שצדעתו למכור לאחרים אחר הפסח, וכעת אינו יודע בצירור מקום החמץ, אם במחסן א' שבעיר פלונית, או במחסן ב' שבעיר אחרת, או אולי כעת - בע"פ בשעה שהרצ מוכר את החמץ - הוא בדרך ממקום האחד למקום השני, נראה דאין זה בעיאל, דפקדון חשוב שלו וברשותו של המפקיד, אפילו אינו יודע מקומו בדיוק, ובשטר הרשאה שנהגו לפרט את מקום החמץ יכתוב אלו הג' הספקות, שהחמץ נמצא או במקום א', או במקום ב' (של אמעזא"ן), או בדרך.

With regard to people who have chametz in an office that is currently inaccessible, there is no problem with including such chametz in their sale. The Ritva explains that the problem of inaccessible chametz only applies if the chametz was stolen, and even those who disagree, would concede that when the location of the chametz is known, it remains fully in the possession of its original owner. This is akin to a guard watching chametz in a locked facility. Since the guard is protecting it on behalf of the owner, there is nothing lacking in his ownership and his ability to sell it. Therefore, one should make sure to include in their sale of chametz, all chametz that is in their possession, including the chametz which is presently inaccessible.

I have been asked a similar question from someone who has plans to sell chametz on Amazon and it is currently being stored in one of their warehouses. Even though he does not know precisely where the chametz is located he can still sell the chametz and it is considered to be completely his and in his possession. In the authorization form, where we customarily specify the location of the chametz, if he is aware of the possible locations of the warehouses, he should mention them in the document.

נצי שכטר
עש"ק פ' ויקרא
ב' ניסן תש"פ

קריאת התורה

מלות קריאת התורה אינה מתקיימת בפחות מעשרה כמבואר במשנה מגילה (כג:), ויש שיעזו שכדאי ליחידים העושים צדיהם (צלי מנין) לקרוא את הפרשה מתוך חומש בלי צרכות.

ועי' כסף משנה ריש פ"י מהל' ס"ת שהציא מתשו' הרשב"א, שהרמב"ם צילדומו כתב בתשובה שאפשר לקיים מלות קרה"ת מס"ת פסול. אכן בזקנותו חזר בו וכתב (שמה) במשנה תורה דבעינן דוקא ס"ת כשר לקיים תקנת חכמים דקרה"ת. והוסיף שמה בשם רבו מהר"י זי רב, דאם באמצע קרה"ת מנאו פסול בס"ת, מוציאים ס"ת אחר וגומרים את הפרשה, אבל אין צריכים לחזור על כל מה שכבר קראו בספר הפסול, דדיעבד סומכים על תשובת הרמב"ם. ועי' רמ"א לאו"ח (סי' קמ"ג ס"ד) שיש סוברים דבשעת הדחק שאין לצבור רק ס"ת פסול, דינן לקרות בו בצבור ולצרך עליו. כלומר דשעה"ד כדיעבד דמי, דבשעה"ד אנו מתירים לכתחילה מה שצריך כלל רק מותר כדיעבד. אכן עיי"ש במשנ"צ (ס"ק כ"ט) שהמקובל להלכה באחרונים כדיעה האחרת, שלא לקרות בצרכה מס"ת פסול אפילו בשעה"ד, דלא תמיד אמרינן דשעה"ד כדיעבד דמי. ונראה שאפילו הסוברים ששעה"ד יש לקרות בצבור שלא בצרכה מס"ת פסול, דהיינו דוקא בצבור, דלכה"פ דעת הרמב"ם בתשובה שיש בזה קיום, אבל לקרוא ביחיד מחומש הנדפס (או אפילו מס"ת כשר) שלכו"ע אין בזה קיום של קרה"ת, לא ירויח בזה כלום.

ויש שהיו סבורים לומר דבמצב שאנו בו כעת, אין מן הצורך לעבור על שנים מקרא וכו', דלשון הגמ' בצרכות (ת.) היא שישלים פרשיותיו עם הצבור, ובמצב שלנו אין הצבור קוראים הפרשיות כלל, אכן נראה דאדרבא, עי' הגהמ"י סוף פ"ג מהל' תפילה בשם הראשון (סי' פ"ח) דדין זה (דשנים מקרא וכו') איירי ביחיד הדר (בכרך) [בכפר] שאין בו מנין לקרות בתורה, אבל אם הוא בעיר שיש בה מנין ושומע הפרשה משליח צבור, אינו צריך להשלים. ואע"פ שנדחו דבריו [כמבואר בהגהמ"י שמה, ובצ"י לטור או"ח סי' רפ"ה], היינו לענין זה שאפילו מי ששומע קרה"ת מש"ץ צדיהכנ"ס ג"כ מחויב בשמו"ת, ולא להיפך. כן נראה פשוט.

ואף שהראשון שמה כתב שהיחיד הדר בעיר שאין בו מנין יש לו לכוון השעה שהצבור קוראים צדיהכנ"ס כדי שיקרא הוא ביחידות צדימו באותה השעה, ודלא כמו שכתבנו מקודם, לי נראה פשוט שכל זה נדחה לגמרי לדעת הפוסקים, דאין בזה קיום של כלום.

The mitzvah of Kerias HaTorah can only be fulfilled in the presence of a minyan (Mishnah Megillah 23a). Some have suggested that it is worthwhile for those who are confined to their home and will be davening without a minyan to at least read the Parshas HaShavuah from a Chumash without making the blessings.

The Kesef Mishnah cites the Teshuvah HaRambam who wrote in his youth that the mitzvah of Keriya HaTorah can be fulfilled even with a Sefer Torah that is invalid. The Rambam later retracted this position in his Mishneh Torah. Nonetheless, if a mistake is found while reading the Torah, even though we replace the Sefer Torah with another one which is valid, the Mahari Beirav ruled that we need not reread that which was already read. Since it was done already, we can rely on the position

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ ר' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

of the Rambam from his youth. Similarly, the Rema quotes an opinion that in times of difficulty we can read from a Sefer Torah which is invalid, even with a blessing. However, the Mishnah Berurah disagrees and does not permit this. Even according to the Rema who quoted an opinion that this is permissible, it would only apply to reading in the presence of a minyan but not to private individuals reading in their own home, and therefore one would not accomplish the mitzvah of Keriyas HaTorah in any way by doing so.

Nonetheless, some feel that by reading the whole parshah, even without a minyan, they are accomplishing a zecher to the mitzvah of Keriyas HaTorah. The rule in the Gemara is that we permit one to do a zecher to a mitzvah if one is unable to fulfill the actual mitzvah unless we are concerned that a misconception (kilkul) will be created. For this reason, the Gemara tells us that during the Second Beis HaMikdash the Tanaim permitted the women to perform imitation semicha on their korbanos by holding their hands on the head of the korban without leaning on the animal.

Others have raised the suggestion that since presently we are not attending minyanim and not hearing Keriyas HaTorah, we should also not be obligated to perform the weekly mitzvah of shnayim mikrah v'echad targum (to read the parsha twice with one commentary). The language of the Gemara Berachos (8a) is that shnayim mikrah must be done "together with the community", and today there is no local community reading Keriyas HaTorah in shul. This is incorrect, and in fact just the opposite is true. The opinion of the Ra'avan is that the requirement of shnayim mikrah was specifically formulated for those who are alone and can not attend shul to hear Keriyas HaTorah. While the accepted opinion is not like the Ra'avan, and even those who attended shul and heard Keriyas HaTorah must still perform shnayim mikrah, all would agree with the Ra'avan that the obligation of shnayim mikrah should still continue to apply even when the local shuls are closed.

נצי שכתר
עש"ק פ' ויקרא
צ' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

קריאת שם לבת

נהגו לומר מי שברך ולקרוא לבת שם בקשר לעלייה לתורה, ויש כזה כמה שינויי מנהגים - אם דוקא בשבת הראשונה, או אפילו בימות החול - בצו"ה, ע"י באורך בתשו' מנחת יצחק. ובמנצח הנוכחי שאין לנו קרה"ת בצבור כי כולנו עוברים בצתינו - בצדיקות, דבר פשוט הוא שאין זה מעכב, ואין להמתין עד לאחר שנא מן הסכנה, אלא קובעים ההורים שם לבתם, וקוראים לה בשמה.

ואף צנן שנדחית בריתו מפני איזה חשש סכנה ג"כ כבר כתב הגרמ"פ שמן הנכון לקבוע לו שם תומ"י - כדי שיוכלו להתפלל עבורו. כי המנהג שהוצא בס' מטה משה לקרוא שם לבן בשעת הצרית [כי שמו של אברהם ניתן לו בקשר עם הצרית] היינו במנצח נורמלי שהמילה עומדת להתקיים בזמנה, [ועי' בס' נשמת אברהם (חיו"ד עמ' קע"ד)].

With regard to the issue of naming a daughter while quarantined in our homes, the usual practice is to name a baby girl in shul after the father receives an Aliyah to the Torah. There are several different customs with regard to the specifics of the naming. Some have the custom to wait until Shabbos, while others give the name on the next Monday or Thursday. In our current predicament where we are unable to have Kerias HaTorah, the parents should simply decide on a name and begin calling their daughter by that name.

Even when naming a baby boy, if his Bris Milah is delayed due to health concerns, Rav Moshe Feinstein zt"l suggested that the baby should be named immediately so that people can daven for him. The practice recorded in Mateh Moshe to name a baby boy at his bris, which is derived from Avraham Avinu, who was given a new name at the time of his Bris, would only apply under normal circumstances when the Bris will be done soon after the baby's birth.

רבי שכתר
עש"ק פ' ויקרא
צ' ניסן תש"פ

הלל כליל פסח

אמירת הלל כליל פסח לאחר תפילת ערבית לאלו הנוהגים כמבואר במחבר (סוף סימן תפ"ז), היינו דוקא בהתפללו בצבור, אבל אם מתפללים ביחידות כל הענין הזה דהלל לא שייך, כאשר ביאר רבנו ז"ל ע"פ בהגר"א (להל' חנוכה תרע"א ס"ק כ"א), ומבואר הענין בס' נפש הרב (עמ' רכז). ואפילו יש משפחה של עשרה אנשים הנמצאים ביחד ומתפללים בצבור, אם כולם יעשו את הקדר ביחד, ואין שמה בשעת התפילה יותר אנשים מאשר בשעת הקדר, ג"כ אין ענין לומר את ההלל פעמיים שאין כאן תוספת פירסומי ניסא (עיי"ש בנפש הרב), ומספיק מה שיאמרו ההלל אח"כ בשעת הקדר.

With regard to the Hallel that many shuls have the practice of reciting on the Seder night after Ma'ariv, this practice is only for those who will be davening with a tzibur, and not at all relevant to those who will be davening alone, without a minyan. Even a large family that has a self contained minyan, but will be having the Seder together, should not recite this extra Hallel at the conclusion of Ma'ariv. The extra Hallel after Ma'ariv is only recited when there will be a larger crowd for Ma'ariv and additional *pirsumei nisa* (publicizing of the miracle).

הפיוט שאומרים בקשר להזכרת הטל

נראה פשוט שלא הונהג לאומרו אלא בצבור, אבל המתפלל ביחידות, אף שודאי ראוי לאומרו (שלא בתוך התפילה שכלשם שלו) אם ירצה, אבל אין על כך חיוב מכת המנהג לאמרו, כי לא הונהג אלא בצבור. והנה הבדל גדול יש בין שאלה (ותן טל ומטר לזרעה) להזכרה (משיב הרוח), עי' מש"כ בשם רבנו צ' מפניני הרב (בערך תפילה אות ה'), דלשנות תארי ה' (ממשיב הרוח למוריד הטל) צעין רשות הצבור, ואין היחיד ראוי לשנות מעצמו, ובמצבו כעת, מסתמא יש צבור של עשרה באיזה מקום שהוא שמתפללים ביחד, אך אין זה הצבור שלנו, אך אין לנו ברירה אחרת, ולא שייך אצלנו לומר שימתינו היחידים מלשנות את הנוסח שצרכת אתה גבור עד שכבר שינו אותו הצבור, וממילא בליט ברירה, נראה שכל אחד המתפלל מוסף יאמר מוריד הטל, כי התוס' בתענית (ג: בתחילת ד"ה צימות החמה) הביאו מהירושלמי שצימות הגשמים אם שכח לומר משיב הרוח ומוריד הגשם אלא שאמר מוריד הטל, בדיעבד א"ל לחזור, אזי ממילא, אף אם מעיקר הדין היינו צריכים לומר עדיין משיב הרוח וכו' במוסף, בדיעבד יוצאים צמה שנוכר מוריד הטל, וזה גופא - שכל היחידים אומרים מוריד הטל במוסף - ישמש כהחלטת הצבור הנצרכת לשנות את הנוסח של תארי ה' (והנוסח של תארי ה' צריך להתאים עם הפערסעפשי"ן שלנו, ובקין בא"י ליכא גשמים, רק בחורף, עמש"כ בס' בעקבי האן עמ' רכ"ד).

The Piyut of Tal which is recited on Pesach was only instituted when davening with a tzibur and not when davening alone. One can certainly recite it if they wish, but there is no mandate based on the existing custom to do so.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

Rabbi Soloveitchik maintained that in order to change the manner in which we describe Hashem from "One who brings the rain" to "One who brings the dew" we require the authorization of the community and therefore an individual may not undertake to make this change himself. However, since there is no existent tzibur davening together at this point each individual should recite Morid HaTal in their private Mussaf prayer on the first day of Pesach. When all of the individuals across the Jewish world recite Morid HaTal in their private Mussaf this will create a "resolution of the community" that will be effective in changing the Nusach of our seasonal description of Hashem. However, from Mincha of that day and onward, those who daven Nusach Ashkenaz will stop saying Morid HaTal and those who daven Nusach Sefard will continue to say it, each one according to their custom.

נצי שכתר
עש"ק פ' ויקרא
ב' ניסן תש"פ

צירוף למנין

כשכל אחד מתפלל לצדו צביתו על המרפסת, וכל המרפסות סמוכות אהדדי באופן שמקצתם רואים אלו את אלו, יש שרואים לומר שמטטרפים לעשרה לומר דברים שבקדושה, וחזרת הש"ך, ע"פ דברי המשנ"צ (סי' נ"ה ס"ק נ"ז) שהסיק שבמקום הדחק אפשר שיש להקל. לשונו בס"ק זה לקוחה מהשע"ת בס"ק ט"ו בשם החיד"א, וסיוס לשונו שם, שלא יתבטלו ארבעים יום מלומר קדיש וקדושה.

אכן קולא זו קשה מאוד, דהכל מיוסד על הדין המופיע במשנה ברכות (ג.) לענין זימון, ובתשו' הרשב"א נסתפק בזה אם הדין של מקצתם רואים אלו את אלו שייך אף לדבשצ"ק. (עי' שעה"צ להמשנ"צ לסי' נ"ה אות נ"ג). ומפשטות כל הגמ' משמע שלדבשצ"ק צעין שיהיו כל העשרה בחדר אחד. והקולא לענין זימון צעירה הוא מפני שזימון בשם אין לו דין בדבשצ"ק (עי' ס' ארץ הצבי עמ' צ"ח).

ועי' משנ"צ (לסי' קצ"ה צבה"ל ד"ה שתי חצורות) שהציא שהרשב"א חולק על הרשב"א אפילו לענין צירוף לעשרה לצרהמ"ז. ועיי"ש עוד צבה"ל, דלדעת הרשב"א והגר"א, לא מהני תנאי זה (דמקצתם רואים אלו את אלו) אפילו להצטרף לשלשה [אם אין שם שלשה בחדר אחד] אלא רק לענין שאם יש שם שלשה בחדר זה, שהמזכיר יכול להוציא את האחרים בצרכות שלו, [בדברך כלל קיי"ל בהירושלמי (שהוצא צר"ן על הרי"ף סוף מס' ר"ה), דאין אומרים שומע כעונה בצרהמ"ז, ורק כשיש מזומן אפשר להוציא, עמש"כ בזה בס' ארץ הצבי עמ' ל"ה]. והסיק שמה הצבה"ל שיותר מסתברא כדצריהם. ודברי הצבה"ל כאן (בסי' קצ"ה) נראים כעומדים בסתירה להכרעת המשנ"צ (שבסי' נ"ה) שהצבאו לעיל. ובנו של הח"ח כתב בתולדות חייו (שנדפס בג' כרכי כל כתבי הח"ח), שהחלקים השונים של המשנ"צ נכתבו ע"י כמה ת"ח שונים, ולפעמים יש סתירות בהכרעות.

והרבה פעמים כשעושים מנין צבית האצל [כשהשנים כתיקונם] והחדרים שמה לא כ"כ גדולים, ויש שמנה מתפללים בחדר אחד ושצעה בחדר השני, וסומכים על כך שרואים אלו את אלו, וע"פ פשוטו אין זה נכון.

וכן כשיש עשרה אנשים צביהכנ"ס, וחמשה מהם נמצאים בעו"ג, והמחילה המבדלת בין גברים לנשים מחוצרת לקרקע, ג"כ חשיבי כשני חדרים, ואינם מטטרפים לעשרה.

לענין להחשב כמקרא מגילה צעירה, שלכתחילה מחמירים לדעת רבי אסי (ריש מס' מגילה), יש מקום לומר שהיות ואין זה מדין בדבשצ"ק (שמאריכים עשרה) אלא מטעם פרסומי ניסא, והרי סוכ"ס יש שם עשרה שומעים, י"ל דבהכי סגי. וכמו שיש דיעה (הוצאה צרמ"א להל' פורים) שגשים ג"כ מטטרפות לעשרה דפרסומי ניסא. [והשוה צבה"ל לסי' נ"ה ס"ק צ שהציא מפרמ"ג שיש מקום לחלק בין מגילה לדבשצ"ק לענין צירוף מנודה]. ואפילו נניח כדעת הסוברים שאף למקרא

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

מגילה אין הנשים מטרפות, ה"ט דנשים לא חשיבי כרצים, ויש דיעה ברש"א (ריש מס' נדה) שאפילו להחשז כספק טומאה ברה"ר (שתלוי בזה שיש שמה שלשים בנ"א הסמוכים זל"ז, כמבואר בגמ' נזיר ר"פ שני נוזרים) נמי אין הנשים מטרפות [עמש"כ בס' ארץ הצבי עמ' ז"ו], דההלכה הקפידה ביותר על זניעות הנשים שלא יהיו צפרהסיה אלא תמיד בצנעה, אבל אם יש שם עשרה בשני חדריים השומעים י"ל דלא צעיק צירוף, ושפיר סגי בזה לפרסומי ניסא.

ומן הנכון למנוע מלעשות מנינים בשטח הפתוח שלפני הבתים או מאחוריהם כי אינו נכון להיכנס לספק ספיקא של ספק סכנה בכדי להחפול בציצור.

Ten men who are standing on different porches cannot be joined together in order to constitute a minyan even though they can all see each other. In order to constitute a minyan for Devarim She'bekedusah (like Kaddish and Kedushah), the ten men must all be standing in the same room. (It should be noted that in smaller spaces, such as a shiva house, care should be taken to make sure that ten men are davening together in the same room. If less than ten are davening in one room and less than ten in an adjacent room, even though they can clearly see one another, this would not constitute a minyan. In order to create a minyan there must be ten participants davening in the same room.)

It should certainly be discouraged for people to make a minyan outside on the lawn even if they maintain the minimum distance recommended by the health department. One should not place himself even into a situation of a doubtful sakanah in order to daven with a minyan.

צבי שכתר
ה' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

קריאת שיר השירים בחוה"מ פסח

נראה פשוט שהמנהג רק הונהג בציבור. דהנה מקשים העולם, מ"ט רק חיישינן שמא יעזירונו ד' אמות צרה"ר בקריאת מגילת אסתר בשבת, ולא בקריאת התורה וההפטרות בכל שבת והמגילות בשבת חוה"מ סוכות ופסח. וידוע בשם הגר"א, דלשון הגמ' היא - הכל חייבים במקרא המגילה ואין הכל בקיאים וכו', דדוקא במקום שיש חובת היחיד חיישינן, אבל בקרה"ת והפטרות ושאר המגילות שהן רק חובת הציבור, לא חיישינן, דכל אחד יזכיר לחצירו ששבת היום ולא יצאו לחלל את השבת מחמת שכחה.

אכן דבר פשוט הוא שאין צוה איסור, ורשאי היחיד לקרוא את המגילה. אלא שכידוע רבינו ז"ל היה רגיל לומר, שאע"פ שיש טעמים מזויינים לאיזה מנהג, כל שאין בו קיום, דינו כמנהג שטות, ולא מחוייבים לנהוג בו. [ענין מנהג שטות מקורו בתוס' ז"צ (ב). ובתשו' ר"ת שכתב שאלות מנה"ג הן הן אותיות גהנ"ס]. וענין זה כנראה קיבל מאביו הגרמ"ס ז"ל [עי' חוברת חקירה כרך כ"ה]. ורבינו היה אומר שדבר זה - להנהיג צרמוניות שאין בהם שום קיום, לקוח הוא מהנדרות, שהיא מלאה צרמוניות. עמ"ש"כ צוה צס' נפש הרב (עמ' כ"ד) ובהקדמה לס' מפניני הרב. [והשוה מש"כ לענין קריה"ת בלי מנין].

ובקשר למה שכתבנו בענין קריה"ת (עש"ק פ' ויקרא ב' ניסן תש"פ) נראה להוסיף, דלא דמי למה שתיקן ריב"ז ליטול לולב כל שבעה זכר למקדש, דהמקדש יהיה בחורבנו זמן ארוך, וקרא כתיב ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה (סוכה מא). וכן היה ס"ד ליקח פרי אחר (פריש או רמון) כשאין אתרוגים בנמצא [לולב טעמא דדילמא נפיק מיניה חורבא], כי היכא דלא תשתכח תורת אתרוג (גמ' סוכה לא. לא. :), ששנה זו לא יטלו ד' מינים, ומאיה זו רק נוהגת בחג הסוכות, אבל מצות קרה"ת נוהגת בכל שבעה, והדבר השולט כעת רק יהיה על שבעה - מספר, ואין כאן חשש של שלא תשתכח וכו'.

The custom to read Shir HaShirim on Pesach was clearly instituted only for a tzibur. It is for this reason that Chazal did not forbid reading Shir Hashirim and Koheles on Shabbos Chol HaMoed Sukkos and Shabbos Chol Hamoed Pesach. Since each individual is not obligated to read Shir Hashirim and Koheles on their own we are not concerned that one person might inadvertently carry a Megilla with them in a public domain, for others will remind him that it is forbidden to carry on Shabbos. However, when Purim falls out on Shabbos, Chazal did forbid reading Megillas Esther because reading Megillas Esther on Purim is indeed an individual obligation, and therefore we are concerned that one person might make a mistake and carry a Megilla where it is prohibited. Chazal did not extend this decree to the other Megillos because the custom to read them is fundamentally different as they are communal practices and not individual obligations.

Nonetheless, there is nothing prohibited about reading Shir HaShirim on Pesach without a tzibur. However, Rav Soloveitchik often spoke about the distinction between bonafide minhagim and "ceremonies." One should be conscious of the fact that such a reading would not constitute a fulfillment of the actual minhag.

חבי שכתר
ה' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

מקלחת לאחר טבילת נשים

דבר זה שאל האור זרוע (נדה סי' של"ח ושו"ת אור זרוע ח"א סי' תשנ"ה אות ג') מהתוס' רי"ד (עי' שו"ת הרי"ד סי' ע"ג) אם האשה מותרת להתקלח לאחר טבילה במקוה, דמרש"י (פ"ק דשבת יג:) משמע שמדרבנן זה מצטל למפרע את טבילתה, ואולי י"ל שאף חוזרת להיות אסורה לבעלה. ואע"פ שהשיב שאין בחומרא זו טעם, החליט האור זרוע להמשיך בחומרת בעלי התוס' בזה, וכן הוצא ברמ"א ליו"ד (סוס"י ר"א). ואף שיש סוברים שהחומרא רק שייכת באופן שתתקלח באותו הצנין שבו המקוה, אבל כשחוזרת לביתה שוב אין מקום להחמיר. אכן מתשו' האגר"מ (יו"ד ח"ב סי' נ"א) לא משמע כן, והוא ז"ל החמיר שלא תתקלח עד הערב שמש הבא (ועי' מש"כ בזה בס' גינת אגוז סי' כ"א). אכן נראה דכל זה באמת רק חומרא הוא, דמעיקר הדין צודאי לדק התוס' רי"ד כמבואר שם באגר"מ, ובשעת הסכנה כמלכנו הנוכחי, מן הנכון לוותר על חומרא זו, ולהצריך שיתקלחו תיכף ומיד כשיחזרו לביתם מפני הסכנה. ועי"ש עוד באגר"מ שאשה איסוניסית שלא תוכל לסבול שלא להתרחץ יום שלם ג"כ יש להקל. ולפי"ד צודאי קלו"ח הוא שצניד"ד מן ההכרח להקל.

The Rema records the position of the Ohr Zarua in the name of the Ba'alei HaTosfos that a woman should not take a shower soon after using the Mikvah, since this would undermine her original immersion. While some poskim claim that this ruling is only applicable to showers that take place in the mikvah facility itself, Rav Moshe Feinstein z"l asserts that she may not shower at all until the following evening. Nonetheless, it seems that the position of the Ohr Zarua is only a stringency (chumrah) and therefore in light of the current situation involving the Coronavirus it is advisable to forgo this stringency, and require that each woman shower immediately upon returning home from the mikvah.

צבי שטר
ה' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

תקפורת צחוש"מ וצפירה

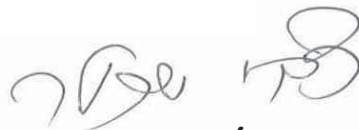
כיום צנא יארק כל המספרות סגורות מטעם הממשלה, ואם יסתדר הענין צפסח ויפתחו צחוש"מ, אף שצדרך כלל אין מגלחין צמועד, היכא דאיכא אונס דמוכח (שכל השכנים יודעים אודות האונס שלו מ"ט לא גילח קודם הרגל) אז מצוה צמשנה וצגמ' וצשו"ע שמוחר להסתפר צמועד.

וצאם יסתדר הענין לאחר הפסח צימי הספירה קודם ר"ח אייר, אף לאלו שנהגו מקצת אצלות עד ל"ג צעומר, הגרמ"פ ז"ל כתב חידוש גדול צאגר"מ (או"ח ח"א סי' קנ"ט) שאם יש צורך, אפשר לשנות מנהגו משנה לשנה, ולהתחיל צנהוג מקצת האצלות מר"ח אייר. והוא חי' גדול, וא"י אם נתקבל.

אכן רצנו ז"ל אמר שגדר אצלות דספירה הוא צכחינת י"צ חודש וקיי"ל דצ"צ חודש מותר להסתפר משיגערו צו חצרון, [עי' נפש הרב עמ' קצ"א]. וצרמ"א ליו"ד (ש"צ ס"ד) כתב ששיעורו ג' חדשים (מתקפורת האחרונה), וצאגר"מ (יו"ד ח"ג סי' קנ"ו) הסביר, דמתמא צימי הרמ"א היו נוהגים להסתפר כל חודש וחצי, ושיעור גערה היינו – כפל מהשעור הרגיל, אצל צזמנו, שהרצה נהגו להסתפר פעם צחודש, מסתברא דסי' צממתין צ' חדשים.

Currently, local authorities have closed barber shops due to the Coronavirus, making it impossible to have one's hair cut before Pesach. Normally, hair may not be cut on Chol HaMoed. However, should the situation be resolved during Chol HaMoed, it will be permissible to do so this year. Halacha provides for an exception in circumstances where an obstacle, that was obvious to all of the people in the neighborhood, made it impossible for an individual to have his hair cut before Yom Tov.

In the event that the situation continues into the days of Sefira, but ends before Rosh Chodesh Iyar, even those who normally observe the customary mourning during the "first days" of Sefira may cut their hair, provided that it has been at least two months since their last haircut.

רבי שכתר
ו' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

נישואין בפחות מעשרה

סכנה גדולה היא להתאסף חבורת אנשים למקום אחד, שמא יעזירו המחלה מאחד לחברו. והנה לקדש אשה צעיר (נוסף על החתן והכלה) שני עדים לקיום הדבר, ומסדר קידושין. לכתחילה מצריכים עשרה לזרבת ארוסין (שו"ע אה"ע סוס"י ל"ד), אבל בשעה"ד יש להקל. אכן לזרבות נישואין צעיר עשרה לעיכובא. ועי' צ"ש (סי' ס"ז סק"ד) שנחלקו הראשונים בדין כלה בלא זרבת שאסורה לבעלה, אם הכוונה בזה כפשוטו - בלי זרבת, ובלא מנין לא תהי' האשה מותרת לבעלה, או שהכוונה היא שהארוסה אסורה לבעלה עד שתכנס לחופה, ואם לא יוכלו לזרבת נישואין, הזרבות לא מעכבות. וראיתי בנוצ"י (קמא אה"ע צסי' נ"ו, שו"יין שמה צפ"ת סק"י) שהבין שכן דעת רוב הפוסקים כהלך השני. ולכאורה בשעה"ד גדול כשעת הסכנה הנוכחית, מן הנכון הוא לנהוג כדעת רוב הפוסקים, לעשות באדעקען, חופה (לפרוס טלית על שניהם - לנהגים כן), ויחוד, שלא בעשרה, כדי למעט בסכנה בכל מאי דאפשר. אכן צ' עדים לקיום הדבר בודאי מעכב.

[והנה הראשונים הביאו מהירושלמי שהאוכל מזה צ"פ וכו' בצית חמיו, והרבה הבינו (עי' אור זרוע, ופרמ"ג באורך) שכמו שכלה צריכה שבע זרבות להחירה לבעלה, כך בכדי לאכול את המנה צעיר היחיד של שבע זרבות מקודם. וכמדומה לי שרבינו ז"ל הזכיר פעם, שאף שמשך כל השנה הי' הגר"א נוהג לזרבת ענט"י על דבר שטיבולו במשקה, כליל פסח לא הי' מזרבת, כי שבע הזרבות הן צפה"ג, קידוש, שהחיינו, אשר גאלנו, ענט"י, המוציא, ומנה, ואם יזרבת ענט"י על הנטילה שלפני אכילת הכרפס, נמצא שיש שם שמונה זרבות. ולפי"ז הבאור משמע כדעת הרשב"א, שהזרבות הן הן המתירות ולא החופה. אכן אולי י"ל שדברי הירושלמי רק נאמרו ע"ד הדרש, ואין למדין מן האגדה.]

Currently, it is very dangerous to gather in crowds due to the contagiousness of Coronavirus. This presents a problem, since kiddushin (which sets in motion the process of marriage) requires the presence of two witnesses and a knowledgeable officiating rabbi, in addition to the bride and groom. Ideally, there should also be ten men present for birchas eirusin, the blessing on the kiddushin. However, we can be lenient regarding the requirement of ten men in pressing circumstances, such as the current situation.

However, the presence of ten men is necessary in order to recite birchos nisuin, the sheva berachos under the chupah. Furthermore, the rule is that a bride is forbidden to her groom until the birchos nisuin have been recited. The Rishonim debate whether this is meant literally, or it means that the bride is forbidden to the groom until she has entered the chupah with him, even if the birchos nisuin were never recited. The Nodah B'Yehudah notes that the majority of authorities agree with the latter approach. It would seem that in the current, dangerous situation it is proper to follow this opinion. As such, the wedding should consist of a badekin, chupah, and yichud - all with less than ten men present, in order to minimize the risk. However, the presence of two witnesses is mandatory under all circumstances.

רבי שכתר
ז' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

עירוב תבשילין

שנה זו בחו"ל צריכים עירוב תבשילין לימים הראשונים של פסח, ומבואר בשו"ע או"ח (תקכ"ז ס"ז) שמנזה על רב העיר לערוב על כל בני עירו כדי שישמרו עליו מי ששכח וכו', וצריך לזכות (הפת והתבשיל) לכל בני העיר ע"י אחרים, ולכתחילה אין לזכות ע"י בניו הקטנים או אפילו גדולים הסמוכים על שלחן אביהם, וגם לא ע"י אשתו (ע"י שו"ע או"ח ס"י שס"ו ס"י), שלכתחילה יש לחוש לדברי שניהם היבא דאפשר (ע"ש), ובדיעבד סומכים על דברי המיקל בערוב (רמ"א שמה), דהיינו (משנ"צ ס"ק ס"ט) גדול הסומך על שלחן אביו וכן ע"י אשתו. ושעה"ד כדיעבד דמי.

וע"י מג"א (לס"י תקכ"ז) שה"י מנהג עירו לקבל שבת במוקדם (תיכף לאחר פלג המנחה) צו"ט שחל להיות בע"ש (מטעם הואיל), ע"ש. ואף דיש לפקפק דמאי שייך לומר הואיל ומקלעי ליה אורחים במנצב שאנו נמנאים בו, והלא החוס' שמה בפסחים (בסוגיא דהואיל) כתבו דרך שייך לומר הואיל וכו' אם הוא מילתא דשכיחא, ואכלנו זה מילתא דלא שכיחא לגמרי שיבואו אורחים, אכן ע"ש במהר"ם חלאווה שיישצ קושיית החוס' בדרך אחרת באופן שלא תלוי במילתא דשכיחא, (וע"י מש"כ בזה בס' ארץ הנצי ס"י ט').

It is incumbent on the Rabbi of a community to establish an eruv tavshilin on behalf of his constituents, to provide for those who inadvertently fail to do so. This process includes having a third party acquire the components of the eruv tavshilin on behalf of the members of the community. Ideally, this third party should not be a member of the Rabbi's immediate family. In a pressing situation such as this year where people are social distancing, the Rabbi may have his wife or children (over the age of bar/bas mitzvah) acquire the eruv on behalf of the community.

עירובי חצרות

בכל עיירה שיש בה עירוב, נוסף על המחילות וכו"פ, צע"י קופסת המנזה, ומבואר בגמ' ערוצין (לז:) ובשו"ע או"ח (ת"ט ס"ד) דצעינן שיוכלו המשתתפים להגיע להמנזה ולאכולם צדיה"ש מבלי לעבור על אי' דאורייתא, וכאן בנוא יארה, שכל צדי כנסיות סגורים, א"א לשום אחד מהמשתתפים להגיע אליהם ולאכולם. וע"י תשו' הר נצי (או"ח ח"צ ס"י ט"ז) שצשנת תש"ז הי' עורר צירושלי' (מטעם הצריטים) בזמן ציה"ש, ולא הי' באפשרותם להגיע לקופסת המנזה ולאכולם, עיי"ש היטב. אך כל זה לא שייך אצלנו, דבדאי אפשר לקבל את המפתחות וליכנס לצידיה"י על כמה דקות.

An eruv chatzeros is an integral aspect of making an eruv for the community. The purpose of the jointly owned food is to indicate that it is as though everyone who owns a share of the food is living in one area. Usually, the shared food is a box of matzah that is kept in the shul. Perhaps, during these times where the shuls are closed, we cannot say that the matzah is a shared communal food since it is inaccessible. However, this is incorrect because, theoretically, one could take a key and open the shul for a few minutes and get the matzah.

צבי שכתר
ז' ניסן תש"פ

טהרה למתים (עם הוספות)

החכ"א כתב (בהקדמתו להנהגות החצרה קדישא) שכל עניני טהרת המת לא מצינו לזה שורש בגמ' וכו'. [ועי' חו"צ צערך טהרת המת, אות ט'] אך כל מה שנהגו לעשות, הכל מטעם כבוד המת, וכבוד המת כדאי דין דאורייתא הוא, לפי מאי דקיי"ל כר"ע (סוטה ג.) דלה יטמא חוצה, והיא היא המצוה של כבוד הבריות, שאף למתים מחוייבים בכבודם, וק"ו לחיים, שכל אדם נצרא צלם א'. אכן מי שמת בשעת המגפה, וקיים חשש שהעוסקים בטהרתו ייגעו במחלה הממארת, פשיטא דאפילו ספק ספיקא של סכנ"פ דוחה לכהת"כ, ק"ו למנהג. וכתב בס' גשר החיים (פרק ט') שצמקרה של מחלה מדבקת ר"ל כשיש חשש סכנה בצדיקה פנימית, ודאי שאין עושין טהרה הפנימית עכ"ל. וה"ה לכל חשש סכנה, ולכן מן הנכון שאין לחצרה קדישא לעשות טהרה כעת. וכן לא יעשו החצרה את ההלצה, אלא רק ייחוו התכריכים בארון ע"ג המת. ואף דשפיר אפשר ליחידים ליזהר בכל ההרחקות ובכל השמירות בזה, לא כל ח"ק ידעו ליזהר כהוגן, ובכל כה"ג מן הנכון להנהיג לא פלוג.

ועיי' אגור"מ (ח"א או"ח סי' קע"ב), שצדדי שלא לעבור על ל"ת מצואר ציו"ד (סי' קנ"ז) שמחוייבים להוציא כל הון ביתו, ורק במקום ספק (או ס"ס של) סכנה, מותר לעבור, אבל לקיים מ"ע קיי"ל דהמצוה אל יבזו יותר מחומש, שלא מחוייבים להוציא הון רב, וכ"ש שלא ליכנס לחולי או לספק סכנה. וכן פסק שם באגור"מ לענין מצות שופר בר"ה. ונראה דהה"נ (ואולי ק"ו הוא) לענין טהרה.

[ועי' צ"י לאו"ח (סי' תע"ב) שהציא מירושלמי, שכמה אמוראים היו מדקדקים לשחות ארבע כוסות של יין, אע"פ שידעו מראש שיהיו חולים קצת על כמה שזועות, דמזוה זו ענינה לשם פירסומי ניסא. והסביר בזה רבנו ז"ל שכל שאנו עושים לשם פירסומי ניסא, זה כאילו אנו מרמזים להקצ"ה שיצא מחוץ מגדרו גם בזמננו, לעשות נסים עבורנו. ואם אנחנו נדקדק בזה מצוה כמו שאנו רגילים בכל שאר המצוות, שלא לזאת מחוץ לגדרנו, שלא להוציא הון רב, היאך אנחנו רשאים לרמוז לו יתצ' שהוא ילך חוץ מגדרו, לעשות עמנו נסים, ועי' מש"כ בזה בס' מפניני הרב עמ' קפ"ז-קפ"ח. (אכן עי' משנ"צ סי' תע"ב שעה"צ אות נ"ב, שאף בארבע כוסות אין הכונה שיהיה חולה המוטל למשכב, אלא רק חולה במקצת).]

ובעיקר הדין של קצורה בשאר מתים (חוץ מהרוגי צ"ד) השיטה המקובלת היא שזה מ"ע דאור, [עי' לח"מ ריש פי"ב מהל' אבל ואגור"מ ח"ג יו"ד סי' קמ"ג], ואינו נכון לבטל מצוה זו אפילו בשעת המגיפה. ואינו נראה כלל (לפי מיטב ידיעותינו כעת) שיהיה מותר לשרוף את המתים, וכ"ש שאין חוצה לעשות כן, דעי"ז מבטלין את המצוה דאור של קצורה. (כמצואר במלמד להועיל ח"צ סי' קי"ד, ובאחיעזר ח"ג סוס"י ע"ב) ושריפת המתים בשנים האחרונות הונהגה ע"י אלו שלא האמינו בתחיית המתים (ובשאר עיקרי האמונה), וכונתם רק היתה להידמות לשאר אומות העולם. ואף שיהיה צדצר הרבה יותר טרחא לאנשי הח"ק מאשר בשנה רגילה, כדאי מחוייבים הם להטריח את עצמם לקיים את המצוה.

ועי' באגור"מ (ח"ג יו"ד סי' קמ"ג) שאסור לקבור את המת באופן שזוה שמונעים את עיכול הבשר מלהתקיים. ואף שאין מנהגו לשפוך סיד כדי למהר את עיכול הבשר (כזכר ברמ"א), אבל עכ"פ אסור לגרום שיתעכב העיכול. וכעת שמכסים המתים בשקים של פלסטיק מחוייבים הח"ק להסיר את השקים או לכה"פ לקרוע אותם באופן שיתקיים עיכול הבשר כרגיל. וידקדקו בכל זה צוהירות יתירה מפני המחלה המדבקת.

ועי' או"ח (סי' תקכ"ו) שצומן השו"ע היו מקפידים לעשות כל הקצורה על ידי ישראלים, ואפילו כריית הקבר, חוץ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ממקרה של מת ציו"ט ראשון, שאז יתעסקו בו עממים - בכריית הקבר. הרי שהיה הידור שזוה צנוגע לכבוד המת. ואכלנו לא נהוג בכלל אפילו לכתחילה לדקדק בהידור זה. ונראה פשוט שגם מה שאנו מקפידים בדרך כלל בהורדת המת לבזר וצמילוי הבזר בעפר שיהיה בדוקא ע"י ישראלים, שכל זה רק בתורת הידור. וזודאי כשהשנים כתיקונם מן הנכון להקפיד בכל זה. אכן בשעת המגיפה הנוראה שלפנינו מן הנכון הוא שבדוקא לא ייעשו על ידי המשפחה והידידים, אלא רק ע"י הפועלים שרגילים לעשות כן ע"י מאשינ"ז - כדי למעט בסכנה. ואף דשפיר אפשר ואפשר לדקדק בזהירות יתירה בכל ההרחקות ובכל השמירות, כגון שרק בני המשפחה שגרים ביחד בבית יתעסקו בזה, לא כל משפחה ידעו ליזהר ולדקדק, לכן ע"פ פשוטו מן הנכון להנהיג בזה ל"פ וכנ"ל. דמנאות קצורת המת (לכאורה) איננה מנאה שצגופו, שנאמר שא"א לקיימה על ידי אחרים, ועפ"י פשוטו נראה, שאם נסדר שכל עניני הקבורה יתקיימו ע"י הפועלים, שפיר נתקיימה המנאה, וכל המדובר כאן הוא רק לענין הידור במנאות כבוד המת.

ומן הנכון למעט בכל מאי דאפשר גם את מספר ההולכים לביה"ק להשתתף בקבורה, ובכדי להראות כבוד המת שפיר אפשר להישאר בבית ולהשתתף על ידי האינטרנט בזו"ס.

וברכות ד' כשיחזור מנצח העולם לקדמותו נזכה לקיים את כל המנאות וכל ההידורים על הצד היותר טוב.

רבי שכתר
מנש"ק פ' נו
י' ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

כל דכפין

בתחילת הסדר מוזמינים את העניים לאכול איתנו. ובמנצב שלנו של סכנת מגפה, אף שצודאי לא נניח לעניים ליכנס אלינו, מסתבר שיעדיין אומרים נוסח זה, דהמקובל הוא שזאת האמירה היא רק זכר למקדש [ולא שצאמת אנחנו (בזה"ו) מוזמינים אחרים לאכול אלנו, והראיה, שאין אנו פותחים את הדלת לקרוא כן בקול], שזמן הבית היו מוזמינים אחרים לאכול עמהם הק"פ, (כל דכפין ייתי ויפסח), ורק לאחר החורבן הוסיפו השורות שלצסוף (השתא הכא וכו'), ואנו ממשיכים לומר הנוסח הזה (של כל דכפין וכו') זכר למקדש. וכמה דברים עושים כליל הסדר זכר למקדש. ואולי כדאי להסביר כן לפני הבית מראש.

At the beginning of the Pesach Seder, we invite all impoverished people to join us for the meal (ha'lachma anya). Although one would surely not allow guests into his home during this dangerous time, these words should still be recited at the start of the Seder. The reason we announce this invitation is in remembrance of the practice when the Beis HaMikdash stood. Then, Jews would invite anyone to join them in eating the Korban Pesach. Our recitation of these words today, is not meant as a true invitation, as is clear from the fact that we don't open the doors and announce it in the streets for guests to hear. After the destruction of the Beis HaMikdash, there was an additional prayer added, that we return to the land of Eretz Yisrael. It is recommended to explain this to those at the table before reciting this paragraph.

צבי שכתר
מנכ"ס פ' נ"ו
"ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

השתתפות בשמחה דרך ז"ו"ס

מסתבר שהסבא המשתתף בצרית של נכדו שצמקום אחר דרך ז"ו"ס ראוי לקרוא את שם התינוק (החל מתיבות או"א קיים את הילד הזה וכו'), אבל לצורך צרכת אשר קידש שלא בפני התינוק מסתבר שאינו נכון. (ואף שחז"ל תמיד דרשו כל לשון הפסוקים "הזה" - שהמדובר הוא בדבר שרואים אותו ומראים באמצע [עי' מנחות (כט.)], והיאך יאמר - קיים את הילד הזה, והתינוק איננו לפניו. אכן נראה דלגבי נוסח התחינה הזאת אין להקפיד בזה.)

וכן מסתבר שאפילו אם חוגגים שמחת שבע-צרכות במק"א עם עשרה המשתתפים (או יותר), ויש סבא הנמצא במק"א ומשתתף ע"י ז"ו"ס, שאינו ראוי לצורך אחת מהצרכות, שהרי למעשה איננו משתתף ביחד עם בעלי השמחה. וכ"ש אם אין שמה צמקום החתן והכלה עשרה, ורק מצרפים את כולם ע"י ז"ו"ס, אפילו נניח שאין זה דבר שבקדושה, מכ"מ סוכ"ס למעשה - אין שם עשרה משתתפים ביחד בשמחה.

If a grandfather is participating in the bris milah of his grandson via Zoom, it is permissible for him to name the baby. However, he should not recite the bracha of "asher kidash yedid m'beten" via Zoom.

Similarly, one who is participating in a wedding (or a Sheva Brachos) via Zoom may not recite any of the Sheva Brachos, since he is not actually together with the baalei simcha. If there is no group of ten men present at the wedding, rather everyone is joining via Zoom, they certainly may not recite the Sheva Brachos.

נצי שכתר
מנש"ק פ' נו
י' ניסן תש"פ

קדימה בהלכת נפשות (עם הוספות והצהרות)

אם באו שני חולים לבית החולים ב"א, ויש רק ונטיליטור אחד, וצריכים לקבוע למי ליתן אותה, אם לאחד שקרוב לוֹדאי שאפשר להציל, או לשני שיש רק ספק אם יועיל, אז פשיטא שאין דוחין ודאי מפני ספק. [עיין נשמת אברהם ליו"ד סימן רנ"ב אות ב']. אבל אם באו בזה אחר זה, וכבר חיברו את הראשון לונטיליטור, אע"פ שהוא זקן מופלג וחולה, ורק ספק אם יועיל לו הטיפול, והבא אחריו צריא ונעיר, ע"ז נאמר הדין שאין דוחין נפש מפני נפש.

אכן אם בשעה שצא הזקן המסוכן תחילה כבר יודעים מראש שצעוד שעה-שתיים יציאו לביה"ח עוד חולים נעירים צריאים, כי כן קורה בכל יום, וצבור הדבר שאין מספיק ונטיליטור"ז עבור כל החולים, נראה שאף זה צחינת באו ב"א, ואין לנו לחצר מלכתחילה את הזקן המופלג המסוכן למכשיר.

ובמשנה סוף הוריות (דף י"ג) הובא סדר קדימות בהלכת נפשות, לבסוף איתא שמה שממזר ת"ח קודם כו', ועי' בהגר"א ליו"ד סימן רנ"א ס"ק י"ח שהביא מירושלמי (הוריות ג:ה) שהסדרין קודם לפלפלן, ונראה שהקובע בזה הוא שמקדימים להציל את זה שהקהילה צריכה לו ביותר, ועי' אגר"מ (חו"מ ח"ב סימן ע"ד) שקשה לעשות מעשה עפ"י כללי המשנה בלי עיון גדול (ומסתמא ה"ט דהכי איתא שמה צמנה שהאיש קודם לאשה להחיות, ומסתמא ה"ט, שגברים מקיימים יותר מנאות מאשר הנשים, שפטורות ממ"ע שהז"ג, וצומננו יש הרבה נשים שעוסקות בתורה וצמנאות יותר מאשר הגברים וכו', וכללי המשנה מיוסדים על ההנחה שלפי סדר קדימות זה נרויח יותר צעבור הקהילה). וד"ז קשה מאוד לקבוע מי נצרך לקהילה יותר ממי (דמאי חזית וכו'). ומטעם זה המקובל אצל הפוסקים שלא לנהוג על פי המשנה.

אבל החשבון הנ"ל (של זקן מופלג ומסוכן צנגוד לנעיר צריא) לכאורה טעמו צרור לכל, שנרויח יותר אם נטפל לנעיר הצריא. ואין הכוונה בזה שהנעיר יחיה עוד ארבעים שנה והזקן המופלג רק חמש, דמאן לימא לן שהזקן שיחיה רק עוד חמש שנים לא יתרום לאנושות באותן חמש השנים יותר מאשר מה שיתרום הנעיר בארבעים השנה שלו, (דמאי חזית וכו'), אלא הכוונה בזה, שאצל הזקן החולה, אפילו יועיל לו הונטיליטור, רק יחי' עוד חיי שעה, (כל', פחות מאשר י"ב חודש) ואם יועיל הונטיליטור עבור הנעיר הצריא - יעניק לו חיי עולם, (כל' חיות של יותר מי"ב חודש), ופשיטא דזה חשבון עפ"י דין, שחיי עולם עדיפי מחיי שעה, ולכן יש להקדימו.

וכן נראה שאם כבר חצרו את הזקן המופלג לונטיליטור, ואח"כ הבינו שלא הי' כדאי, כי הרבה נעירים יצאו עוד, שמן הנכון לרופאים לקבוע על הזקן הזה החלטה של DNR, כי לגבי התחלת הטיפול החדש עבור החולה הזקן צנגוד לטיפול בנעירים, זה כבר נחשב כבאז ב"א, ועלינו להקדים הטיפול בנעירים הצריאים, ואין בזה משום אין דוחים נפש מפני נפש, כי אין כאן רציחה בקו"ע, אלא רק אי-קיום הדין של לא תעמוד על דם רעך, ובאם אין ביכולתו של הרופא לטפל בכולם ביחד, צריך להקדים את אלו שיצא מהם יותר ריוח לקהילה, וכאמור.

כעת התחילו צביה"ח להשתמש בונטיליטור אחד עבור צ' חולים, (ועוד יגיע הזמן שיחצרו ד' חולים לונטיליטור אחד), כי אין מספיק מכשירים עבור כולם, ואע"פ שהאוויר שזה מוציא מגופו חוזר ונכנס אל תוך גוף החולה האחר, וקיימת אפשרות שזה יגרום לקרב מיתמו, כי אולי החולה האחד חליו יותר קשה מזה של האחר, ונמצא שעצרו הרופאים על אי' רציחה. אכן נראה שלשם הלכת כל כמה דאפשר, הרופאים מצרפים ביחד שני חולים (כנ"ל) שנראים כאילו חוליים באותה המדה, וזהו מה שלמדנו מקרא דורפא ירפא, שמכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, וציאר בזה הרמב"ן ב'ס' תורת האדם (מהדורת מה"ק עמ' מ"א) שאע"פ שקיימת אפשרות שהרופא יגרום לחולה שימות במוקדם (מחמת טיפולו), כל זה כלול בגוה"כ דורפא ירפא, דרשאי לטפל ברפואת החולה כמיטב יכולתו. וחכמת הרפואה התפתחה במאד מאוד משך כל

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבי'ן יצחק אלחנן

הדורות, וכל דור טפלו בחולים כפי מיטב יכולתם ומיטב ידיעתם, וזודאי שהרבה פעמים גרמו לקצר חיי החולה מפני ליקוי ידיעתם, אך כל זה כלול בגז"כ דורפא ירפא.

והיות שאנו יודעים מראש שיבואו הרבה חולים לביה"ח, אפילו באו זוא"ז נראה שדינם כבאו צב"א, ומחוייבים הרופאים לטפל בכולם בשוה - אם זה אפשר, ואין להם ברירה אחרת אלא לעשות כנ"ל.

וכעת הנהוג הוא שכל חולה הצא לביה"ח מחזרים אותו לצד לונטיליטור, ואם לאחר כמה ימים רואים ששנים מהם דומים (בחוליים, בגובהם, ובנשימותיהם וכו') מסירים אותם כל אחד מהמכשיר שלו, ומחזרים את שניהם למכשיר אחד, ומסתברא שצזה שמחזרים שנים (או יותר) ביחד, ממעטים את אחוז האפשרות להצילו ממות (אולי בחמש-עשר אחוז, או אולי קצת יותר, כי אין להרופאים ידיעה ברורה צזה), ויש לזעל הדין לטעון ולומר, שצזה גופא שמסירים את החולה מהמכשיר שלו, ומחזרים אותו לאחר יחד עם עוד חולה, ויכול להיות שזה גופא יגרום לקרב את מיתתו, ונמצא שדחינו נפש מפני נפש, שעברנו על לא תרצח על חולה זה עבור הצלת כל החולים המרובים האחרים שיבואו לאחר זמן. אכן נראה שאין זה נכון, כי מאחר שאנו יודעים מראש שיבואו לאחר"ז עוד הרבה חולים נוספים, ונצטרך לנהוג כנ"ל, לחבר כל אחד ואחד לצדו למכשיר, ואח"כ לצרף כמה מהם ביחד, מה שקבענו מלכתחילה שמכשיר א' שייך לחולה א', ומכשיר ב' לחולה ב', קביעות זו רק היתה על כמה ימים, כי כך היה צדעתנו מלכתחילה, להסיר כל אחד מהמכשיר שלו, ולהשתמש באותו המכשיר עבור חולה אחר שעוד לא הגיע לביה"ח. ונראה שיש לדון את המצב הזה כאילו באו כולם צב"א, וממילא מחוייבים אנו לטפל בכולם בשוה ולהציל כל מאי דאפשר להציל, ואין צזה משום אין דוחין נפש מפני נפש, דאין אנו עוברים על לא תרצח על חולה זה ע"מ להציל אחרים, אלא כך אנו מסדרים טיפולנו בכל החולים צב"א באופן הכי מועיל להציל כל מאי דאפשר. וד' ירחם על כל חולי עמו ישראל.

נצי שכתר
י"א ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב חב' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

פינוי המת

מי שקנה קרקע בא"י, ומת בחו"ל בשעת המגפה, וא"א להעבירו כעת לא"י, וקברוהו בחו"ל ע"מ להעבירו לא"י כשיאפשר הדבר, מותר לפנותו משני טעמים, דמצואר בשו"ע יו"ד (רס"י שס"ג) שצדק כלל אסור לפנות את המת מקבר לקבר, אא"כ פנוהו ע"מ לקברו בא"י, או שקברוהו מלכתחילה ע"מ לפנותו.

A family who is currently unable to use their burial plots in Eretz Yisrael due to the coronavirus, may perform a temporary burial in Chutz L'Aretz and when the situation permits, the body may be disinterred and moved to Eretz Yisrael as is indicated clearly in the Shulchan Aruch.

בעיניי אצלות

א. אם אין דעתו של האצל לנסוע לביה"ק להשתתף בקבורה, וכבר השלים לסדר כל ההכנות דרך הטלפון והאינטרנט בקשר להח"ק וביה"ק וכו', אז חל הדין שמשמרוהו לכתפים נשלמה אנינותו וכבר חלה השצעה שלו, וחייב להתפלל וכו'.

ואם בדעת בני המשפחה להשתמש בזו"ס כדי שיוכלו אחרים להשתתף בהלויה באופן זה, ומסתמא גם לאחר שהשלימו כל ההכנות שעם הח"ק וביה"ק הקצרות עדיין יכולים עכשיו להתקשר דרך הטלפון עם קרובים וידידים להודיעם זמן ההלויה ואופן ההתקשרות עם הזו"ס, הרי יוצא שהאזון עדיין לא גמר כל התעסקות שלו בקבורה, ויוצא שעדיין דין אונן עליו. וכן יש להעיר שאפילו אם מוצילים את המת לקבורה בא"י, והקרובים הנשארים באמריקא בדעתם להתקשר דרך הטלפון עם ידידים הגרים בא"י להודיעם זמן ההלויה ומקומה, אולי זה ג"כ נחשב כאילו עדיין לא גמרו התעסקותם בקבורה, ועדיין דין אונן עליהם. (וכמדומה שלא נהגו כן.)

ובמקרה שהאצל לא יתקשר עם אחרים להודיעם זמן ההלויה וכו', אלא שדעתו להשתתף בעצמו דרך הזו"ס, יש להסתפק אם זה ג"כ נחשב כאילו עדיין לא השלים התעסקותו בקבורה או לא. וכזה יש להסתפק גם במוצילים את המת לקבורה בא"י, ואלה הנשארים כאן בדעתם להסתכל בזו"ס, אולי זה ג"כ נחשב כאילו עדיין לא השלימו את התעסקותם בקבורה, ועדיין דין אנינות עליהם.

ב. בע"פ לאחר חלות נחלקו התוס' והאז"ז אם דינו כיו"ט לדחות אצלות, והרמ"א הכריע להקל כאז"ז, דהל' כדברי המיקל באצל. (חי' ר' אלעזר משה הורביץ לשו"ע יו"ד שמה.) ולפי"ז מן הנכון להפסיק ציהוג האצלות קודם לזמן חלות, ולא להמתין עד לאחר חלות. ואם לא נשלמה אנינותו עד לאחר חלות, יש להסתפק לאיזה כיוון נאמר להקל - שלא להתחיל אז שצעה (כדין הקובר את מתו ברגל), וממילא יאטרך לנהוג שצעה לאחר הפסח; או להקל למעט שצעה, ולהתחיל השצעה תיכף בע"פ (כשיטת התוס') ולומר שצעה גיעה היו"ט של פסח (בכמה שעות) תחבטל השצעה, ולא נחייבו לנהוג שצעה אחר היו"ט. וכמדומה לי שהמנהג הפשוט הוא כהלך השני הנ"ל.

[אכן לפי דברי החוס' בעירובין שהביאו מהגאונים שאפילו לדעת הסוברים שאצילות יום ראשון דאורייתא, ג"כ קי"ל דהלכה כדברי המקל באצל, שאין דין זה מיוסד על ההנחה שדיני אצילות דרבנן הם וספיקא דרבנן לקולא, אלא יסודו בגזיה"כ שכל מקום ספק אין הכהן מטמא לו' קרובים, ומנאות אצילות מקורה בקרא דלה יטמא, [וכן כתב בתשו' משכנות יעקב, וכן הוא להדיא בתוה"א להרמב"ן, ועי' מש"כ בזה בס' בעקבי הנאן סי' י"ב], ודין זה דומה לדין ספק ערלה בחו"ל, דאף לפי מאי דקיי"ל דהיא הללמ"ס, מ"מ כך נאמרה הלכה דספיקא לקולא, ודין הלכה כדברי המקל באצל הוא משום דבעינן ידיעה ודאית בכדי להתחייב באצילות, ואין זה מפני שיש להקל בכל מאי דאפשר, אלא משום דליכא ידיעה ודאית אם יש בזה מחלוקת להלכה, א"כ היה צריך להיות הדין שאם גמרו את הקצורה אחר תולדות בע"פ, שלא יתחילו ניהוג האצילות עכשיו.]

ג. מי שהתחיל אצילותו בח' ניסן, וי"ד ניסן הוא יום השביעי שלו, קי"ל דמקצת היכ"כ, ויום השביעי עולה לכאן ולכאן, ונחשב כאילו כבר התחיל השלשים באותו היום, וממילא לאחר תולדות תשוב כיו"ט (חג הפסח, בניגוד לחג המנוחות) ומצטל שלשים, ולדעת כמה פוסקים, דינו כתוך יב"ח שמות לו להתגלה ולהסתפר אם כבר הגיע למצב של יגעו בו חזריו, ומצואר בתשו' גדולי האחרונים, שלא לו שמגלים בכל יום, א"ל להמתין ג' חדשים להתגלה, ועי' יציע אומר (ח"א יו"ד סי' כ"ה) שמספיק ח' ימים [ולענין תספורת, המקובל הוא כדעת הגרמ"פ דמספיק ב' חדשים], ועיי"ש עוד לענין מח' אחרונים הנ"ל, שט"ס יש במשנ"כ בזה (תקמ"ח ס"ק ל"ד), וכ"כ הגרמ"פ באגר"מ, (וכבר תוקן בכל הדפוסים החדשים), ושמן הנכון שלא להקל בתספורת ותגלחת עד שיעברו שלשים יום שלמים צפ"מ, ולא סגי שנתצטל ממנו הדין שלשים. אך עיי"ש עוד, שצמקום נורף גדול יש לסמוך ע"ד המקילים.

ד. דעת רוב הפוסקים שלגבי אשכנזים (דלית להו כשיטת הגאונים וזכ' ספרד שאצילות יום א' דאור') שהאצל ציוס ראשון של השבעה אינו מניח תפילין אפילו איננו יום המיתה.

ה. וציוס השני של השבעה שמוניחים תפילין, מן הנכון להמתין מלהניחם (לכתחילה) עד לאחר הנך החמה, אף שצדק כלל מותר לצדק על התפילין משיכיר וכו', דמצואר במשנה מגילה (כ.). שלכתחילה אין לומר מקצת היכ"כ עד לאחר הנך (בזבה), ובהל' אצילות זה מח' בתוה"א אם אומרים מקצת היכ"כ בלילה, [ויש בזה סתירה בשו"ע, ועי' מש"כ בזה בס' בעקבי הנאן סי' י"ז], ולמעשה נהגו להחמיר, שלא לומר מקצת היכ"כ עד לאחר שחרית ציוס השביעי, ולשון הגמ' צמו"ק (כא). הוא, משני ואילך, ושיי בכלל, מותר להניח תפילין, ושמה על הגליון ציינו לעיין בר"ן להדין הלשון התמוהה הזאת, ועיי"ש בר"ן (לסוכה) שציאר שבאמת אצל אסור להניח תפילין שני ימים הראשונים, אלא שבצדק של היום השני אמרי' דמקצת היכ"כ, ולכתחילה אין לומר מקצת היכ"כ עד לאחר הנך החמה.

ו. אצל סעודה ראשונה ציוס ראשון אסור לאכול משלו, ובשעת המגפה שקיימת אפשרות שהשכנים מפחדים לבוא, נחלקו האחרונים בדבר - אם ככה"ג עדיין אסור האצל לאכול משלו. דיש שהבינו שסעודת הבראה מהווה חלק ממנוחות נוחם אצלים, ואסור האצל לאכול משלו, כי בזה הוא מונע מהאחרים את האפשרות מלקיים את המנוחה שלהם, אצל צמקום שידוע שלא יבואו - אז יהיה מותר לו לאכול משלו, דאינו מצטל שום מנוחה מהשכנים. אכן אחרים הבינו שזה חלק מניהוג האצילות של האצל, להראות כאילו הוא כ"כ מצולצל עד כדי כך שאינו יכול אפילו להכין אוכל לעצמו. ולפי"ז, אפילו יודע מראש שאחרים לא יבואו להציא לו אוכל, עדיין אסור לאכול משלו. והנה לדעת רוב הפוסקים, עושים סעודת הבראה גם בחוש"מ, וע"פ פשוטו מזה יש להוכיח שאין דין זה מניהוג אצילות, דאין ניהוגי שבעה בחוש"מ, אלא מדין ביטול מנוחת נוחם האצלים מהשכנים. וממילא, שידוע מראש שאחרים לא יבואו - מאיזה טעם שיהי', אין לאסור על האצל מלאכול. [עי' ס' גינת אגוז עמ' כ"א]. ומן הנכון שסדרו הקרובים והידידים לשלוח לבית האצל סעודה לאכול תיקף ומיד.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רבי שחטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

1. A mourner who will not attend the burial is no longer an Onen once he has completed all necessary phone calls and e-mails regarding arrangements with the Chevra Kadisha and cemetery. Shiva begins at this point. However, if the mourner who will not be personally attending the funeral, will still be involved in letting others know where they can watch or listen to the funeral and burial, then this is considered to be “involved in the burial process” and he would therefore remain an Onen until after the kevura.

[However, it is not clear what the status should be of a mourner who will not be communicating with others about how to attend or watch the funeral, but will personally be watching or listening to the funeral.]

2. Shiva ends for a mourner immediately prior to Chatzos on Erev Pesach. If Shiva did not begin before Chatzos (i.e. burial did not take place until after Chatzos), the common practice is that the mourner does observe Shiva at that time until Pesach begins. (It is questionable whether this practice is correct because there is room to argue that the shiva shouldn't begin until after Pesach).

3. The common practice for Asheknazim is that one does not wear tefillin on the first day of Shiva, even if the first day of Shiva follows the day of the petira.

4. On the second day of Shiva, it is best for the mourner to put on his tefillin after ha'neitz ha'chama (sunrise).

5. Normally, a mourner may not prepare his own food for the first meal after the funeral. There are two reasons suggested for this prohibition. First, since part of the mitzvah of comforting the mourner is to provide food, by eating his own food, the mourner is preventing others from fulfilling their mitzvah properly. Second, by taking food from others the mourner is demonstrating his aveilus. It is a demonstration of mourning to show a lack of self-sufficiency to the point that one can't prepare his own food. A practical difference between the two approaches would be whether the mourner may eat from his own food on Chol Ha'Moed when we don't observe practices of mourning, though there remains a mitzvah of comforting a mourner. Since we generally assume that even on Chol Ha'Moed a mourner cannot eat his own food for the first meal, it seems that we assume the first explanation of this halacha to be correct. Consequently, in a situation such as the current one, where comforters are unable to come to the house due to social distancing, the mourner may eat his own food. He is not preventing others from doing the mitzvah of comforting him since they are unable to do so in person anyway. It would certainly be proper for the community to arrange for a meal to be delivered to the mourner's home right away.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

6. If Shiva concludes on the morning of Erev Pesach, the period of Shloshim begins immediately and ends at chatzos on Erev Pesach. The Avel now begins the period of "Twelve Months" for a parent. Normally, one in this category of Aveilus may shave after eight days if he usually shaves daily, as this is considered, "yiga'aru bo chavairav." However, because in this situation the Shloshim ended on Erev Pesach (while in reality thirty days have not yet passed), there is a dispute among the poskim as to whether it is permitted for the mourner to shave. The major poskim recommend that one be stringent on this matter, but Chacham Ovadia Yosef concludes that if a person feels there is a great need he may rely on those lenient opinions who say that Shloshim is no longer in effect at all and one would be permitted to shave.

נצי שכתר
י"א ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב רבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

אנעים זמירות

המתפלל ביחידות בשו"ט אינו חייב לומר פיוט זה, כי ע"פ פשוטו לא נתקן להאמר אלא בצבור. ועוד, שרצנו ז"ל הניע אפשרות לומר שדינו כדבשצ"ק שצריך עשרה, דהמנהג הוא שפותחים את הארון, וכל הקהל עומדים, וע"פ פשוטו אין זה מפני ספר התורה שעומד בארון, שהרי ארון הקודש דינו כרשות צפנ"ע כמש"כ הט"ז ליו"ד (הל' ס"ת סי' רמ"ז ס"ק י"ג) שהרי יש בו דע"ד בגוזה יו"ד, עי' ס' נפה"ר עמ' ר"ט אות כ"ב], ומסתמא עומדים מפני הפיוט ולא מפני הס"ת, דקיימת אפשרות שהגדרת דבשצ"ק היא - שצח להקצ"ה שלא במסגרת של צרכה, וגם לא בתורת פסוק, ואמירת קדוש קדוש שצקדושה שדינו כדבשצ"ק הוא מפני שלא אומרים את כל הפסוק, ונאמר בתורת שירת המלאכים, ודבשצ"ק צעי אמירה וענייה עמידה וצבור של עשרה [ובזה שהסדר דאמירה וענייה עושה את הפיוטים לדברים שצקדושה, עי' מש"כ בס' נפש (עמ' קס"ב, ועמ' קפ"ח), ובס' מפני הרב (עמ' ע"ז-ע"ח), ובס' דברי הרב (עמ' קס"ח-קס"ט, ועמ' רס"ו)].

One who is davening alone does not recite Anim Zemiros for a variety of reasons. It seems that the custom to recite Anim Zemiros on Shabbos or Yom Tov was only instituted when davening with a minyan. Additionally, Rav Soloveitchik suggested that the recitation of Anim Zemiros constitutes a Davar She'bekedushah, just like Kaddish and Kedushah, which demands the participation of ten men in order to be recited. This is reflected by our custom to stand for Anim Zemiros and our practice to recite it responsively.

רבי שכתר
י"א ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

תפילה על החולה

המתפלל עבור חולה מסוכן, ואין החולה לפנינו, וקיימת אפשרות שכבר נפטר, כתבו האחרונים [עי' שע"ת לשו"ע או"ח סי' רפ"ח סק"ג, והבדל יש בין חולה סתם לחולה מסוכן, עי' אורחות חיים לאו"ח רס"י קי"ט, ועי' פ"ת למה"ע סי' קמ"א ס"ק ס"ח] שאינו נכון לבקש שישלחו לו רפו"ש מן השמים. והנכון להתפלל ולומר שירחמו עליו מן השמים, ואפילו אם למעשה הוא כבר איננו עוד בחיים הוא ג"כ צריך לרחמים, כמו שאנו אומרים - מחיה מתים צרחמים רבים.

ולמדנו מקרא דישעי' ממנוא חפניך ודבר דבר, שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, שלא נכון להתפלל עבור חולים בשויו"ט, אבל בחולה מסוכן, עי' או"ח סי' רפ"ח ס"י דשרי, ומותר להוסיף בתפילת העמידה לאחר יהיו לראון.

Even though we typically should not daven for cholim on Shabbos or Yom Tov, when there is an imminent danger it is permitted. Therefore, if necessary, a tefillah for a choleh can be inserted in our Shabbos and Yom Tov prayers at the conclusion of the Shemoneh Esrei.

When davening at home for someone who is dangerously ill, and there is the possibility that the choleh has already passed away (Heaven forbid) without our knowledge, we should not pray for a refuah sheleimah (a complete physical rehabilitation) but rather for divine mercy. Since under all circumstances divine mercy is appropriate and necessary (even if the choleh has already passed away).

צבי שכטר
י"צ ניסן תש"פ

רופא החוזר מצית החולים בשבת וציו"ט ואשה החוזרת מן המקוה בשבת וציו"ט

א. האשה שחל ליל טבילתה בשבת, אולי כדאי שתמתין מלטבול עד מוצ"ש, כדי שתוכל להתקלח בפושרים בחזרתה מן המקוה. וציו"ט מתבאר מלשון המשנה (שבת דף לח:) שאסור להחם חמין בכדי לרחוץ את כל גופו. ונחלקו התוס' והרמב"ן בטעם ד"ו, דלתוס' (שבת לט: ד"ה צ"ה) זה נחשב כדבר שאינו שוה לכל נפש, ודינו כמוגמר שאסור מן התורה, והרמב"ן (שם) טען נגדם שאין זה נכון. ואפילו נניח שבזמן הגמ' הי' זה נכון, בזה"ו (ע"פ פשוטו - לרוב צנ"א) בודאי מקרי דבר השוה לכל נפש.

ולרמב"ן דבר זה אסור רק מדרבנן מטעם גזרת הצלנים שגזרו בשבת. וכל שאסור בשבת אסור אף ציו"ט, אע"פ שטעם האיסור לא שייך ציו"ט (דמה"ת זה ודאי מותר מטעם אוכל נפש). ובתשו' רעק"א (סי' י"ז) הביא מח' האחרונים אם גזרת הצלנים רק נוהגת במים חמים ממש (כיד סולדת), או אפילו בפושרים, אבל אם ישחמם רק במקצת מים חמים, באופן שלא יהיו מי הרחיפה אפילו בצחינת פושרים, אלא רק בכדי להסיר מהם את הקרירות, אז יהי' מותר אפילו לדעת הרמב"ן.

ב. הרופאים והאחיות שחוזרים לביתם בשבת, מן הנכון שיתקלחו תיכף, כי הם היו ממש במקום הסכנה (צדיה"ח) כל היום, ומסתברא שאם קשה להם מאד להתקלח במים קרים, שיש מקום להחיר להם לפתוח את צרו המים החמים כללח"י, דבשו"ע (שכ"ח סי' יז) הרי נפסק שהלכה כדעה השלישית, והיא שיטת הרמב"ן, והוא ז"ל כתב בפירוש בתוה"א שאף מלאכה דאורייתא מותרת ע"י שינוי אף במקום חולה שאצ"ס (עמש"כ בזה באורך בארץ הצבי עמ' נ"צ) וכ"ש כאן - למנוע מחשש סכנ"פ.

כלומר, בחולה שיצ"ס אנו מתירים אפילו מלאכות דאורייתא, ולדעת המ"מ (פ"צ שבת הי"ד) מתירים אפילו כל זרכיו, וכן הי' הפסק המקובל בוו"אלאז"ן [כמוצא בהעמק שאלה של הנצי"ב], וכן היה פוסק הגר"ח [כמוצא בחי' הגרי"ז על הרמב"ם הל' שביעת עשור]. ובמשנ"צ צדיה"ל (סי' שכ"ח סע' ד') האריך בזה והסיק שאין להחיר כל זרכיו אלא בא"י דרבנן.

והנה בחולה שאצ"ס פשיטא שאין להחיר שום אי' דאורייתא, אלא רק גזרות דרבנן [ולא אפילו מלאכות דרבנן, עי' ס' ארץ הצבי הי"ל]. ובה דנו הראשונים אם יש להחיר בחולה אף שאצ"ס כל זרכיו בגזרות, [עיין מאירי למס' שבת דף כט, ובס' אמרי בינה]. ויש מקום לחלק לשני הכיוונים, די"ל (א) דאפילו המ"מ רק הקיל בחולה שיצ"ס, דחמיר מצדו טפי, ולאידך גיסא י"ל (ב) דאפילו לפי המשנ"צ הסובר שלא נכון להקל במלאכה דאורייתא (עבור כל זרכיו) - אך צדינים דרב' כן הקיל, וה"נ בחולה שאצ"ס, שכל המדובר הוא אך צדינים דרבנן.

והנה קולת המ"מ רק היתה צמי שהוא כבר חולה שיצ"ס, אבל בצריא החושש שמא יסתכן, שמה לא התיר (ועפי"ז החילוק יישב הגרי"ז את כל קושיות המשנ"צ נגד המ"מ). וממילא יש מקום לומר שהרופא (או האחיות) החוזר לביתו בשבת מצדיה"ח, וחושש שמא יסתכן, ורואה להתקלח, וצימות החול בודאי הי' מתקלח בחמין ולא במים זוננים קרים, ובשבת אם יחמם את המים באופן של כללח"י, יש מקום לדדד להקל מטעם כל זרכיו, ואפילו לדעת המחמירים בכל זרכיו דדרבנן עבור חולה שאצ"ס, יש מקום לחלק ולומר שהוא מותר לצריא החושש שלא יסתכן - דדרבנן, ואולי אפילו במלאכה דרבנן, ולא רק בגזרות דרבנן.

ואם נקבל קולא זו, י"ל שהי' מותר להתקלח לא רק במים שהם פחות מאשר פושרים, (שרק הכניסו מקצת מים חמים כדי להסיר את הקרירות), אלא אפילו בפושרים - ג"כ יהיה מותר, דרחיפה בחמין היא רק בצחינת גזרה, וכל הגזרות מותרות

עבור חולה שאזכ"ס, וכ"ש צרורה למנוע ח"ע מלהסתכן, שלכאורה ק"ו הוא.

אכן אם מספיק לו להסיר את הקרירות, מדוע ניקל לו להתקלח בפושרים. וכן בודאי י"ל, דאם מספיק לו להתקלח במים צוננים, מה לנו להקל לעשות מלאכת גישול המים באופן של כלאח"י.

ג. אכן באשה הטובלת ליל שבת וחזרת לביתה, ורורה להתקלח בכדי למנוע חשש ספק סכנה, לכאורה אינו נראה להחיר לה להחם מים באופן של כלאחר יד, שהרי הצריכה צידה להמתין מלטבול עד מוצ"ש. וכן הטובלת ליל יו"ט צריכה להחיר לה להתקלח במים חמים מן הטעם הנ"ל. ודוקא ברופא ואחות שחוזרים לביתם בשבת (או ציו"ט), שלא היתה הצריכה צידם להמתין עד מוצ"ש (או מוצאי יו"ט), כי כל זמן שנשארים בבית החולים יש יותר סכנה.

אבל זה בודאי אינו נכון שתחליט האשה להחמיר על עצמה שלא להתקלח כל עיקר בשבת (או ציו"ט), שבדאי מחוייבת למנוע את עצמה מסכנה בכל מאי דאפשר. וציו"ט אם קשה לה לנהוג כנ"ל, להכניס רק מקצת מים חמים כדי להסיר את קרירות המים הצוננים, בודאי יש מקום להקל ע"פ דעת התוס', שגזירת הבלנים אינה נוהגת ציו"ט בכלל, ובזמננו בודאי הויא רחיצה בחמין דבר השווה לכל נפש, ומותר מעיקר הדין.

[וחילוק זה מקורו כלהלן: בדגמ' עירובין (סז: -סח.) בההוא יוקא דאשתפיך חמימיה, נחלקו הראשונים אם מותר למולו לכתחילה בידוע מראש שיטרוך לחלל את השבת לבשל עבורו מים תיכף לאחר המילה מטעם ספק סכנה"פ, ועי' משנ"ב (סי' של"א ס"ק ט"ז בשעה"נ) שהכריע כדעת הר"ה (שבת נג. דפי הרי"ף) ורוב הפוסקים נגד הרמב"ן (שבת קלד:) שלא לומר אין למצוא אלא מקומה ושעתה, אלא הכלל שאסור להכניס את עצמו למצב של דחיית איסורים. (ועי' מש"כ בזה בס' דברי רב עמ' קע"א, שיש בזה לכאורה סתירה ברז"ה, אם כלל זה נוהג אפילו במקום מצוה, וצריך לחלק או דשאני ודאי מספק, או דשאני מכניס ח"ע בחול או בשבת, וכאן, בחוזרים מן המקוה או מציה"ת, הר"ז בודאי וגם מכניס בשבת, ולכן צריכים להחמיר, אע"פ שהליכתה למקוה היתה במקום מצוה.) ועיי"ש עוד, דלאו דוקא לשחק סממנים דזה מלאכה דאורייתא, אלא אפילו להציא הכמון דרך כרמלית או חצר שאינה מעורבת נמי אסור להכניס את עצמו, כאן שהיתה הצריכה צידו לדחות את המילה בזמנה עד למחר, וכן כאן, שהיתה הצריכה ציד האשה לדחות את טבילתה עד מוצ"ש. אבל לגבי הרופא (או האחות) שלא היתה הצריכה צידם לדחות שירותם צביה"ח עד זמן אחר, הרי הם לא הכניסו ח"ע, אלא בע"כ הוכנסו למצב של דחיית איסורים לכן מותר. ואף דמבואר שמה בשו"ע (סע' ו') דללעום בשניו מותר, דהיינו מלאכה דאורייתא ע"י שינוי, ולכאורה היינו ממש נדון דידן, לפתוח את צר המים החמים ע"י שינוי, אינו דומה ממש, (א) דללעום בשניו היינו שינוי גמור - לא רק בפעולה שלו אלא אף בנפגעל, (עי' אגל"ט פתיחה אות ג'), ו(ב) דרוב הראשונים החליטו שטבילה בזמנה לאו מצוה, בנגוד, לנדון הגמ' והשו"ע, שהמדובר הוא במילה בזמנה, דמלאכה דאורייתא שע"י שינוי קיל טפי מהוא"ה כדרכה בחצר שאינה מעורבת, וכלפי האיסור זה אמרינן דלא היתה הצריכה צידו לאחר המילה עד למחר, ולכך מותר משא"כ בטבילה בזמנה שצוה"ז אין לנו באמת טבילה בזמנה, ורוה"פ סוברים להלכה דטבילה בזמנה לאו מצוה, והצריכה היתה צידה לאחר את טבילתה, וחשיב כאילו היא הכניסה את עצמה למצב של דחיית איסורים. אבל לענין להתקלח בצונן או להכניס מקצת חמין ציו"ט להסיר את הקרירות, אין שמה שום דחיית איסור.]

If a woman is scheduled to go to the mikvah on Friday night, she has two options regarding the concern of washing **after** immersing in the mikvah. Either she may shower in cold water, or, she may consider postponing her visit to the mikvah until Motzai Shabbos so that she will be able to shower comfortably in warm water.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

If a woman goes to the mikvah on Yom Tov, and takes a shower when she comes home, the temperature of the water should not be hot or even lukewarm, but it does not have to be entirely cold. Rather, she may turn on the hot water a little bit to remove the chill of the cold water.

Doctors and nurses returning home from the hospital on Yom Tov may take a shower in water which is lukewarm or even hot. This can be permitted for doctors and nurses returning home on Shabbos as well, provided that they turn on the hot water in an unusual fashion, (with a shinui), by using the back of the hand or the elbow.

These leniencies only apply to medical personnel who were required to be in the hospital on Shabbos or Yom Tov. (However, a woman who went to the Mikvah on Friday Night had the alternative of waiting to use the Mikvah on Motzai Shabbos, and we therefore would not be lenient in that case.)

נצי שכתר
י"צ ניסן תש"פ

להזמין (או באשטעלן) קניית חמץ בפסח אלל נכרים באופן שלא ישלחו לו את החמץ עד לאחר החג

א. חמץ בפסח אסור בהנאה ובצ"י, אבל בנדון זה אין כאן לא הנאה בפסח, וגם אין עליו עדיין בעלות שיעבור על צ"י. ומה שיש לדון כאן הוא אם יש בזה משום רוחה בקיומו.

והנה ענין זה מקורו בגמ' עבד"ז (סג:), ונחלקו הראשונים אם חומרא זו רק שייכת בעבד"ז וצ"י או אף בחמץ [עי' שדי חמד סוף ח"ד]. בשו"ע או"ח סי' ת"נ ס"ז פסק המחבר להחמיר כדעת הטור שנוהג אף בחמץ. אכן שמה המדובר הוא במשכיר כלי באמצע הפסח לנכרי וכו', והרי הוא (מכח מאי דרובה בקיומו) נהנה מן החמץ בפסח. אכן במשכיר לו הכלי קודם הפסח, עיי"ש במשנ"צ צבה"ל שיש סוברים שזה מותר, (עיי"ש מש"כ שיש צ' גרסאות בס' האגור). ואפילו לדעת המחמירים שמה, עיי' שו"ע (סי' תמ"ח ס"ד) שרשאי הישראל לומר לנכרי בע"פ שיקנה ממנו הרבה חמץ עכשיו, כי הוא ירצה לקנות ממנו בחזרה לאחר הפסח, ועיי"ש במשנ"צ (ס"ק כ"ג) שהאחרונים כתבו דרשאי אפילו להבטיח להנכרי שיחזור ויקנה ממנו ויתן לו ריות, הרי דאין כאן בכה"ג צע"א של רוחה בקיומו, דכל האיסור של רוחה בקיומו הוא מפני שזה נחשב כנהנה, והנאה דממילא תמיד מותרת, ורק אסור לעשות מעשה המהנה [וזהו הנחת כל הסוגיא דפסחים (כה:)] הנאה הצאה לאדם בע"כ, וקודם הפסח בשעה שמוכר את חמצו להנכרי ומבטיחו וכו' הרי אז מותר ליהנות מן החמץ, ובפסח הרי הישראל רק רוחה בקיומו בשו"ע, ואין בזה צע"א. ושאלה זו ממש נמצאת בשו"ע מהר"ם שיי"ק (או"ח סי' רכ"ה), הו"ד בקצרה בשו"ע (במערכת חמץ ומנה, סי' א' אות י"ד), אם מותר להזמין חמץ בחולו של מועד אלל הנכרי, ולצסוף הכריע להקל על פי תשובת שער אפרים דאין לאסור ברוחה בקיומו אלל באופן שעושה מעשה בגוף האיסורי הנאה.

[אבל במשכיר כליו לנכרי לפני הפסח שיצטרף זהם הנכרי בפסח, הרי הנכרי עושה מעשה בפסח בכליו של הישראל וברשותו של הישראל המשכיר, באופן שהישראל נהנה מן החמץ, שאם ישפך החמץ יצקע הכלי, ולכן יש שמה דעה האוסרת, כי הרי הנכרי עושה מעשה בפסח בגופו של החמץ. אך בגידון דידן לכו"ע שרי.]

ובשמומיינים את החמץ בחוש"מ צריכים לדקדק שלא לקחת מאכל מסוים שצחנות של הנכרי ולצקש ממנו שימכרנו לו לאחר החג, דזה ממש עושה מעשה בגוף החמץ בפסח ואסור מטעם רוחה בקיומו, אלל לצקש דרך הטלפון (או האינטרנט) שישלח לו לביתו ציוס מסוים לאחר הפסח, ולצקש מהם שלא יקדימו לשלחו.

ובאם כן יקדימו לשלחו ויגיע לביתו בפסח, אף שחצרו של אדם קונה עבורו אפילו שלא מדעתו, אך אינו קונה לו בעל כרחו, (תוס' פ' חוקת הבתים. כלומר, חוץ מגט אשה).

ובאם יכניסו את קופסת החמץ מן המרפסת אל תוך הבית בפסח, נוסף על צע"א טלטול מוקצה שיש בדבר, [אשר את זה אפשר לפתור ע"י טלטול ברגליו, לפי המשנ"צ], כבר יהי' בזה משום רוחה בקיומו. וכן אם הניחו UPS את קופסת החמץ על המרפסת שלו בפסח, והתחילו גשמים יורדים, והוא מכסה את הקופסא בכיסוי של פלסטיק כדי שלא יתקלקל, הרי אף בכה"ג יש כאן רוחה בקיומו בקו"ע, דקיי"ל כדעת הטור שאסור. וצריכים להזהיר את כל בני הבית, הקטנים עם הגדולים, על כך, שלא יכניסו וכו' וגם לא יכסו וכו'.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ב. המשהה חמץ בראשיתו בפסח עובר צ"י. אבל אינו לוקה, דהוי לאו שאז"מ. אכן הקונה חמץ בפסח עובר צ"י בקו"ע, ולוקה (רמב"ם פ"א מהל' חו"מ הל"ג, ועי' מש"כ בזה בס' גינת אגוז, עמ' ז"צ). והמתקשר אלל בעל החנות בחושמ"פ, והלה אומר לו שיש לו בחנות יו"ד קופסאות של צ'יריו"ז (cereal), והקונה אומר אני רוצה לקנות קופסא אחת ותשלחנה לבייתי לאחר החג, ומשלם לו המעות תיכף, הר"י ודאי עובר צ"י.

ואע"פ שלא ייחד לו איזו קופסא (בפרטות) הוא רוצה לקנות, וקיי"ל (דבדאורייתא) אין ברירה, והי' לנו לומר שלא קנה כלום, עגמ' סוף מנחות (קח :) בית צבתי אני מוכר לך וכו'. ותמה בזה הרשצ"א בתשו' דהי' לנו לומר שלא קנה כלום, דא"ל לקנין לחול על דבר שאינו מצורר.

והמקובל בזה הוא, שכמו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ואעפ"כ במקנה דקל לפירותיו (שעוד לא גדלו) כן חל הקנין, שהרי הדקל כבר ישנו בעולם, כמו"כ המקנה כל הצמים שיש לו לענין זה - שלצסוף יעשו (הקונה והמוכר) חלוקה, והקונה יקח לו בית אחד, (דוהי משמעות הלשון - "בית בין צתי אני מוכר לך", שהוא מקנה לו כל הצמים שיש לו ע"מ שלצסוף יוכל הלוקח ליקח בית אחד, ולעת עתה - קודם שעשו את החלוקה, הרי הם שותפים בכל הצמים), אע"פ שהצית הפרטי ההוא לא מצורר, אבל כל הצמים שיש לו - זה כן מצורר, ושפיר חל קנין כזה. (כן הסביר בזה רצנו, עי' מש"כ בס' צעקצי הנאמן, עמ' ז').

ולדעת רש"י שהל' כר"ל, דמשיכה מפורשת מן החורה, ולעמיתך בחדא וכו', נמצא שישראל הקונה מטלטלין מן הנכרי שפיר קונה במעות, ונעשה הישראל שותף בכל עשר קופסאות החמץ שנמצאות בחנות לענין זה - שלצסוף יעשו חלוקה, והאחת תשאר בראשיתו, ונמצא שודאי עבר צ"י וצ"י.

אבל במקרה שהקונה לא אומר לבעל החנות שרוצה לקנות אחת מהקופסאות שיש לו, אלא רוצה להזמין עבור לאחר החג, ואפילו אין לו בחנות שום חמץ כלל כעת; או אפילו יש לו, אבל אינו מתחייב לשלוח לו אחת מהקופסאות שיש לו עכשיו, אלא סתם מתחייב לספק לו קופסא אחת אחר החג, הרי בכה"ג - לא קנה הישראל שום דבר מבעל החנות, וא"ל לעבור צ"י על מושג מופשט של צ'יריו"ז, אלא רק על חפצא ובעין של חמץ, ואין כאן בעלות של כלום על שום חפץ של חמץ, ואין אדם קונה שום חפץ בע"כ (חוץ מירושא), ואין כאן כוונת קנין כלל מצד הקונה, וכמו"כ לא שייך לאסור מטעם רוצה בקיומו, דאינו רוצה בקיומו של שום חפץ מסויים של חמץ, אלא רק במושג המופשט של קופסת צ'יריו"ז (cereal). [וכבר דן מהר"ם שיק בתחילת תשובתו (חאו"ח סי' רכ"ה) בזה והסיק לצסוף שמונת להזמין אפי' בחוש"מ.].

ובהיתר זה של המהר"ם שיק צריכים ליזהר בזה מאד, שלא יאמר שהוא רוצה לקנות חמץ, אלא הוא רק רוצה להזמין. ואע"פ שהמהר"ם שיק בתשובתו כתב בזה להקל לכתחילה, אולי אין הדבר כדאי בשנה רגילה, אולי יטעה המזמין ויאמר שהוא רוצה לקנות את החמץ עבור אחר החג, אשר זה אסור.

צבי שכטר
י"ד ניסן תש"פ

נדקת תליל ממות

תפילת יזכור ודאי אפשר לומר אף בלא מנין. והעיקר בתפילה זו הוא ענין הנדקה, דבכל יו"ט יש מצות שמחה, ועי' רמב"ם (פ"ו מיו"ט ה"ז), חייב אדם להיות בהם שמח וטוב לב... וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים... אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו. כלומר, שחלק חשוב משמחת יו"ט הוא לשמח את האומללים, ולפיכך הנהיגו מעות חטים ומגזית לעניים ביו"ט, ובקשר לנדרי הנדקה לעניים הנהיגו לומר תפילת יזכור, שזכות הנדקה תעמוד להורינו שגדלנו וחינוכו במצוה זו, ובפרט בשעת המגפה, דקרא כתיב (משלי י: ז) נדקה תליל ממות, וכן (דניאל ד: כד) וחטאך בנדקה פרוק.

ובמיוחד, כל אלו שהיו מוכנים להוציא אלפים ורבבות ע"מ שכל משפחתם יהיו באיזה מלון על פסח, בודאי מן הנכון שיתרמו כל מה שלא שלמו לנדקה.

ועי' שו"ע חו"מ (רכ"ז סל"ג) שכמו שאין אונאה לעבדים, כך אין אונאה לשכירות פועלים, דשוכר פועל נחשב כאילו קונה אותו לזמן (מחבר מהרמב"ם), והוסיף שמה הרמ"א מתה"ד, שמי ששכר פועל עם סוס... אע"פ שמנד ע"מ אין זו אונאה, מנד הבהמה יש זו אונאה, ומשערים מה בא לשכר הסוס וכו'.

ונראה דהו"ע בנד"ד, באלה שמנהלים תכניות מיוחדות במלונים לפסח, שאחוז מסויים מהתשלומין שמקבלים זה עבור טירחתם ופעולתם, ומקצת - עבור האוכלין ועבור ההשתמשות במלון, ונריכים לשער כמה עבור הטרחה, ואיזה אחוז של הסה"כ של הטרחה כבר טרחו (קודם שנפקדו כל ההכנות מחמת המגפה), וכמה אחוז כבר מגיע להם, וכמה מחוייבים להשיב לאורחים - המשתתפים (הלוקחות) שלא נהנו בכלום, ובודאי יפסידו מנהלי התכנית הפסד גדול, כי כבר שילמו הון רב בכמה וכמה השקעות עבור התכנית, ולא יכלו מזה מאומה, ונריכים לראות כמה מההפסד שלהם תשלם להם הממשלה, ואפילו אם יכלו לדינא שהם מחוייבים להשיב סכומים גדולים לכל המשתתפים, הנה מצוה רבג' (יצמות עט.) דג' סימנים יש באומה זו, רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, ומי שחסר לו ממדות אלו, נריך בדיקה אחריו אולי איננו יהודי (אה"ע סי' ז', ב"ש סק"ה). ונצטוונו תמיד ללכת לפנינו משורת הדין בכל העניינים שצין אדם לחברו, וכמאמר רז"ל (ב"מ ל:) והודעת להם את הדרך... ואת המעשה אשר יעשון - זו לפנינו משורת הדין. וכדאי (לפעמים) לקיים מצות נדקה בצע"ח שלנו, לותר להם (אם הם באמת במצוקה) מהחוב שהם חייבים לנו. ותחת לערוך דיני-תורה על הפסד האלפים, בבחינת יקוב הדין את ההר, בודאי יותר נכון לעשות איזו פשרה עפ"י יושר, דענין הפשרה היינו פסק ע"פ יושר, ולא תמיד אומרים שכדאי לחלק הממון מחנה על מחנה, אלא רק כפי היושר [עי' מש"כ בזה בס' נפש הרב (עמ' רס"ז), ובס' גינת אגוז (עמ' ק"ל)]. וק"ו הוא שבדאי אקור הוא ללכת לערכאות לתבוע מן המנהלים את ההפסד שלנו.

ושמעתי שיש מן ההורים שכבר תבעו מהישיבות שיחזירו להם את דמי שגר הלימוד שכבר שילמו עבור כל השבועות שאין שיעורים בישיבות, ודבר זה לא יתכן, דאין הישיבות יכולות לשלם משכורת המלמדים כעת, דאין להם מספיק כספים, והיאך אפשר לתבוע מהם שיחזירו כספים, הלא ייקגרו הישיבות מחוסר תמיכה, בצרה הנוכחית. הלא הכל הפסידו, ובודאי נריכים לתמוך בכל מאי דאפשר את מוסדות התורה, שלא יתבטלו מכל וכל לכשתעצר המגפה, ושארית ישראל לא יעשו עולה וגו'.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

During these times when we are unable to gather in shul it is important to know that Yizkor may be recited without a minyan. However, it is even more important to understand and remember that the main function of the Yizkor recitation is to serve as a context in which to pledge to charity in the merit of deceased loved ones. As the Rambam (Hilchos Yom Tov 6:17) tells us, the true way to experience Simchas Yom Tov is through helping and donating to the less fortunate among us (see "True Simcha" on TorahWeb.org). This is even more critical at the present, as the Tanach teaches tzedakah (charity) is one way to bring salvation from death. In particular, those who were willing to spend thousands of dollars in order to celebrate Pesach in hotels with their families should certainly donate the money which they did not ultimately spend to charity.

The current crisis presents many issues of Jewish civil law and conflicts between parties as to issues of payments and refunds. There will be many factors for a Beis Din to evaluate. In general, proprietors of Pesach programs are paid both for the experience and goods they provide, and for their own expenses invested in preparing the program. When the program is canceled due to events outside their control, as in this situation, a Beis Din will have to assess how much of the money should be refunded and how much is justifiably kept to cover their own losses and to compensate them for the efforts already expended. A Beis Din will also factor in how much financial aid will be provided from the government or from insurers when calculating the reimbursement, among many other considerations.

Even if the letter of the law demands the proprietors do refund large sums of money, the program participants should keep in mind that the Jewish people are identified by mercy and compassion, and are commanded to go above and beyond in being sensitive to the needs and struggles of others. Sometimes, it is appropriate to demonstrate this mercy by forgiving a debt when it is clear that the debtor is truly struggling financially. As opposed to going to Beis Din to demand the full amount that is due to him, one should request of the Beis Din to make a just "psaharah". (This does not mean "compromise" in the usual sense, such as assuming that the debt should be split in half. Rather, the just resolution is determined based on each scenario, with all its factors.) It goes without saying that it is prohibited to go to secular courts to retrieve money from another Jew.

Regarding payments made to yeshivos and children's schools, some parents have demanded refunds of tuition money. This is certainly an improper approach. The schools and yeshivos already cannot pay the salaries of the rebbeim and teachers. If we ask for reimbursements and remove our support, the schools

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

will shut down due to the current and impending financial challenges. Rather, we must do our part to support the schools and yeshivos to the best of our abilities in order to ensure that they will be available to serve our communities when the epidemic comes to an end. Doing so would be considered tzedakah, for all purposes, and would certainly represent the attitude that our tradition demands at all times but especially in times of crisis and danger.

צבי שכתר
י"ד ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרב ח' שחטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבי'ן יצחק אלחנן

קצורת המת בשבת וציו"ט

אם באיזה מדינות יכריזו שכל שלא יניחו לקבור את המת בשבת (ציום מותו) ישרפו את גופו, נראה פשוט שצריכים לבחור במעוט הרע, ולהרשות להם שיקצרוהו הנכרים בשבת, עגמ' עירוצין (ק.).

בתי ההלוויה מלאים ככ"כ הרבה מתים בתאי-ההקפאה שלהם, עד שכבר אין להם עוד מקום, וממילא, אף שצדק כלל אין לנו נוהגים לקבור מתים ציו"ט [עי' מזה באגר"מ או"ח ח"א סי' קכ"ב (ענף י'), וע"ע או"ח ח"ג סי' ע"ו, וע"ע מש"כ בזה בס' נפש הרב (עמ' קפ"ט)], לעת עתה יטורכו לקבור ציו"ט, וכדינא דגמ'. ומבואר בשו"ע (תקכ"ו ס"ו) שמותר ללוות ציו"ט ראשון רק תוך התחום, וציו"ט שני אפילו חוץ לתחום, אכן היינו דוקא ללכת צרגל, אבל לא לרכוב צרכב, דאיכא זילותא דציו"ט טפי מהליכה צרגליו (משנ"צ שמה ס"ק ל"ז), ומשמע דקאי אפילו אקרוביו של מת, ורק הקצרנים מותרים לרכוב על הספינה וצרכב (משנ"צ ס"ק כ"ג) ציו"ט שני, דכחול שוויה צבגן, ובאמת, במצב שלנו כיום, כבר כתבנו שעדיף שצני המשפחה לא יעשו את הקצורה, רק הפועלים המומחים שעושים ע"י מאשינ"ז, מפני הסכנה, וממילא אף צני המשפחה דין מלוים להם, ואין להם לנסוע צרכב אף ציו"ט שני, וכנ"ל.

ובמקרה שצני המשפחה מקפידים בדוקא שהם יעשו את הקצורה (הורדת המת לקבר, ומילוי צעפר) ציו"ט שני, אז מותר להם לנסוע צרכב, ואפילו חוץ לתחום של ג' פרסאות, ומותר להם גם לחזור לציתם ציו"ט שני (ס"ו במחבר), ואף דצדק כלל נוהגים כהמשנ"צ (שם ס"ק ל"ה), שכל שיש שמה מושב יהודים במקום הקצורה, מן הנכון שישארו שמה ולא יחזרו לציתם, במצבנו כעת דבר זה מן הנמנע הוא, מפני הסכנה, ומותר לקצרים אף לחזור למקומם צרכב.

Due to the highly contagious nature of coronavirus, there are certain governments that have mandated either immediate burial or cremation (this is not the case currently in the United States). Under those circumstances, every effort should be made to avoid cremation. Therefore if a Jew would pass away on Shabbos, the burial should be done immediately (on Shabbos) by non-Jews.

In addition, the storage facilities of many funeral homes in New York (and elsewhere) are currently filled to capacity and have raised concerns regarding the upcoming Yom Tov. Under these tragic circumstances, we must allow that the burial be performed on Yom Tov. Relatives who wish to participate would not be permitted to walk beyond the techum, nor would they be allowed to accompany the hearse in a car.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

On Yom Tov Sheini, it is theoretically possible for Jews to be involved in the actual burial, and in that case they would be permitted to join in the car and travel beyond the techum. This would only be relevant for those who would be physically involved in the burial (digging the grave, lowering the castket into the ground and filling in the grave with dirt). No one else including close family members would be allowed to travel to the cemetery.

Ordinarily, one who travels to a cemetery on Yom Tov Sheini for a burial, would be required to stay in a local Jewish home for the remainder of Yom Tov, but due to the current necessity of social distancing, this is impossible. Therefore, they may return to their homes on Yom Tov Sheini.

However, due to the current danger, it is strongly recommended that all burials be done by professionals with the use of machines. Accordingly, the family members would unfortunately not be present at the burial on Yom Tov.

נצי שכתר
י"ד ניסן תש"פ

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ' שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

ספק סכנה דוחה שבת

דבר ידוע, שכעת שצתי-החולים מלאים על כל גדותם, ואין מספיק רופאים ואחיות לטפל בכולם כדבעי, וגם אין מרשים לזני המשפחה להשאר שם בצית החולים, וגם סכנה היא להם להמנא שם, שאם יתקשר רופא (או כמה רופאים) ממשפחת החולה אל ציה"ת, וידבר עם הרופא דשמה או עם האחיות, ולזרז לטפל בחולה מסויים, שיש יותר אפשרות שכן יעשו, וממילא יש קצת יותר אפשרות שיחיה החולה ההוא וישאר בחיים, ומצואר בגמ', שאפילו צס"ס של אפשרות של פקו"נ מחללים את השבת, וכן מן הנוון לעשות, לסדר שכמה רופאים ממשפחתו (או מידידיו) יתקשרו דרך הטלפון לרופא (או לאחיות) מציה"ת, לא רק בחול, אלא אפילו בשבת וציו"ט.

Often, a patient's chances for survival are significantly increased when someone is advocating on their behalf, especially if this advocate is himself a doctor or medical professional. In the current situation, family members are usually not allowed in the hospital, both due to overcrowding and to concerns about their own safety.

The halacha is that we violate the laws of Shabbos even if there is only a slight chance that it will save a life. If family members - especially medical workers - would call the doctors or nurses tending to their loved ones to check in and to discuss the situation, it may lead to greater care and concern for the patient, thus increasing the chances of survival. Therefore, the family should arrange that these communications be made, even on Shabbos and Yom Tov, in order to advocate for the patient in the hospital.

צני שכתר
י"ד ניסן תש"פ